ӘДІСТЕМЕ ЛЕМІ

Республикалық ақпараттық ғылыми-әдістемелік журналы

"АҚТӨБЕ ҚАЛАСЫНЫҢ БІЛІМ БӨЛІМІ" МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІНІҢ "№51 ГИМНАЗИЯ" КОММУНАЛДЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІНІҢ АҒЫЛШЫН ПӘНІ БІРЛЕСТІГІ

№3(7) (2026 ж. Наурыз/Март 2026 г.)

ӘДІСТЕМЕ ӘЛЕМІ

ЖУРНАЛЫ

«ӘДІСТЕМЕ ӘЛЕМІ ЖУРНАЛЫ» республикалық ақпараттық ғылыми-әдістемелік журналының №3(7) (2026 ж. Наурыз) шығарылымы.
Выпуск №3(7) (Март 2026 г.) республиканского информационного научно-методического журнала «ӘДІСТЕМЕ ӘЛЕМІ ЖУРНАЛЫ».

Басылымның кезеңділігі - айына 4 рет шығады

№ KZ44VPY00129896 есепке қоюы туралы
КУӘЛІК

Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінің Ақпарат комитетінде берілген

Периодичность издания — 4 раза в месяц.

СВИДЕТЕЛЬСТВО
о постановке на учет № KZ44VPY00129896

Выдано Комитетом информации Министерства культуры и информации Республики Казахстан

ТАҚЫРЫПТЫҚ БАҒЫТЫ:
білім беру саласындағы оқу-әдістемелік, ғылыми-тәжірибелік, ақпараттық-сараптамалық, педагогикалық инновациялық тәжірибелерді тарату бойынша материалдар жариялау.

ТЕМАТИЧЕСКОЕ НАПРАВЛЕНИЕ:
публикация материалов по распространению учебно-методического, научно-практического, информационно-аналитического, педагогического инновационного опыта в области образования.

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ / РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ
Бас редактор:/Главный редактор: Баянды Ерлан
Дүйсенбекова Б.Н. – биология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, Қарағанды медицина университеті
Дүзбаева Н.М. – биология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті
Каскарбаева Б.Б. – педагог-шебер
Қасқабаева Ф.С. – педагог-шебер
Есенова Ш.Б. – педагог-зерттеуші
Иманбек Ә.О. – жаратылыстану ғылымдарының магистрі
Алшынов А.Ә. – жаратылыстану ғылымдарының магистрі
Корректор / корректор: Кәкіш Мерей Ертайқызы
Жауапты хатшы / ответственный секретарь: Есбергенов Айдын Ардақұлы

Материалдардың анықтығына авторлар жауапты болады.
Редакция материалдарды қабылдамауға құқылы.

Ответственность за достоверность материалов несут авторы. Редакция оставляет за собой право отклонять материалы

«ӘДІСТЕМЕ ӘЛЕМІ ЖУРНАЛЫ» ақпараттық ғылыми-әдістемелік журналының авторларға арналған ережелерімен QR-кодты сканерлеу арқылы таныса аласыз.
С правилами для авторов информационного научно-методического журнала «ӘДІСТЕМЕ ӘЛЕМІ ЖУРНАЛЫ» вы можете ознакомиться, отсканировав QR-код.

Мазмұны / Содержание

Сауменова Ж.М. My favourite Character 4
Габбасова Д.С. The Natural World....6
Аймурзина А.Е. Can for ability and permission....8
Рисбаева А.Н. My favourite character 10
Иманбаева А.М. PLAY AND WRITE: My toys and sports. I like….....13
Жамекова А.К. Present perfect: affirmative and negative 15
Қалмағанбетова Б.М. Present perfect: affirmative and negative....17
Еспағанбетова Г.І. Vocabulary: buying andselling, moneyandbanking 21
Айтмагамбетова Д.Б. Daily meals 24
Айсаева А.Б. Daily meals. 26
Булатбекова Ж.А. Vocabulary: Accidents and injuries....30
Нұрмұхан Ж.О. Daily meals 32
Мангубасова З.А. Story 2 (modules 3-4): The Snowman.....34
Султангереева Н.Г. The impact of inventions on work 37
Сакенова Н.Н. Grammar in context: model verbs of obligation, prohibition, and advice – present 40
Оразова С.Т. Grammar: Past Perfect Simple-Past Perfect Continuous....43
Тәңірберген С.С. Daily meals 45
Изтелеуова Н.Т. «Логикалық есептер»....48
Шаяхметова Д.Е. Мектепке дейінгі жастағы балалардың сөйлеу тілінің дамуы .53
Қазбекова З.Қ. Бастауыш сынып мұғалімнің кәсіби біліктілігі -заман талабы.....56
Бабаева Ж. Инклюзивті білім беру: бастауыш сыныптағы тәжірибе мен әдістер 58
Уаисова А.А. Бастауыш сыныпта зерделі математиканы оқыту арқылы оқушылардың логикалық, танымдық қабілетін дамыту....62
Бакирова С.М. Жаңа педагогикалық технологияларды енгізу және адаптациялау 65
Алимбаева А.М. Бастауыш сынып оқушыларын қазақ тілі пәнінен грамматикасын дамыту авторлық бағдарлама....68
Адилова А.Ж. Сабақта және сыныптан тыс уақытта қолданылатын функционалдық тапсырмалар 72
Утебалиев М.М. Дене шыннықтыру және біз....74

Сауменова Жанар Мырзағалиқызы
Ағылшын тілі пәні мұғалімі
"№51 гимназия" КММ
Ақтөбе қаласы

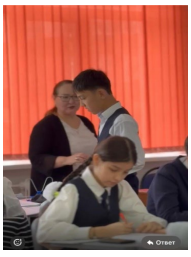
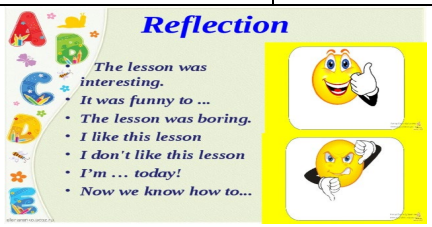

MY FAVOURITE CHARACTER

Unit 5 Reading for pleasure		
Teacher's name:	Сауменова Жанар Мырзағалиқызы	
Date:		
Grade: 7	Number present:	absent:
Lesson title	My favourite Character	
Learning objectives	7.4.4.1- read a limited range of extended fiction and non-fiction texts on familiar and some unfamiliar general and curricular topics; 7.4.8.1- use familiar and some unfamiliar paper and digital reference resources with little support to check meaning and extend understanding; 7.6.1.15- use infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives; use gerund forms after a limited variety of verbs and prepositions on a growing range of familiar general and curricular topics	
Lesson objectives	* to discuss In pair, group and class discussions *to retell and understand the main idea of the stories. * to use adjectives and compound adjectives in reading topics.	
Success criteria	*students read the text with understanding, describe the actions of the hero, and can express their opinions. *Apply some compound nouns and adjectives in the context	
Value links	Responsibility, be honest	
AI	Canva, Gemini, Chatgpt, classroom.screens.com	

Plan

Stages / Time	**Teachers actions**	**Students actions**	**Assessment criteria**	**Resources**
Beginning of the lesson Warming-up **3 min**	Organization moment : 1.Greeting. Ask about the weather. The teacher sets the lesson objectives, letting students know what to anticipate from the lesson. Warming up *Watch the video and guess the theme of the lesson! revise the vocabulary from the previous *Lead – In*	pupils create friendly atmosphere *Students' attention is drawn to the lesson.* *Ss say: My favourite character.* • Learners remember previous lesson vocabulary *Determines the topic*	The teacher to assess learners for their ability. "Good job! Well done!" *Formative Assessment* *Good job!*	*A video of Oliver Twist*

Pre-learning «Brainstorming» method 7 min.	 *watch the video of Kozha * using adjectives they give the descriptions	*and purpose of the lesson* *Students say different answers, do the task in pairs.* *Ss use all adjectives that they know.* 	Descriptor: *- can use the adjectives distinguishing the characters* *Point 3* Assessment criteria - Learners have met the learning objectives if they can talk about persons character *Pair work* *Method: "work-pair-shair"*	*worksheet* *Worksheets* *A video*
Middle of the lesson Presentation part. 25 min	*read the text • Tell students that using context to guess the meaning of new vocabulary is a very useful skill - it encourages students to see how the meaning of a word is dependent on those it is used with. A word can have many (sometimes contradictory) meanings, which can only be understood by an analysis of the context that word is used in. *Production *Make a short story taking the words from the box. • Give students a couple of minutes to write the story. Students then work alone to write the short story. Students can compare their answers in pairs before you check answers with the class. **Conclusion** during the lesson some tasks differentiated by outcomes of the students and by their abilities.	•Pupils read the text and retell to each other. 1.ss work in their home group 2. ss go to the another group 3.ss come to their home group 4.ss tell again 5.choose the best narrator and let him speak •Pupils take the words from different boxes and start to write the short story. •Pupils read their stories to the class. *ss are evaluated.	Descriptor: - retell the text using adjectives -shares the ideas with other partners 4 point Group work Method: "Jigsaw" Descriptor: -writes using adjectives - writes 3-4 sentences Total: 3 point Method: "A secret box" 	 Card Worksheet
End of the lesson 5 min	FEEDBACK Learners provide feedback on what they have learned at the lesson. Ex: Home task:	 		Poster Success

Габбасова Дана Салимгереевна
Ағылшын тілі пәні мұғалімі
"№51 гимназия" КММ
Ақтөбе қаласы

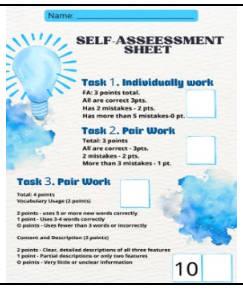
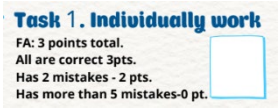
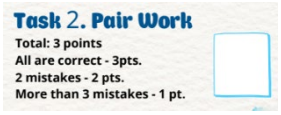
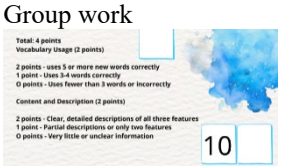

THE NATURAL WORLD

Grade: 8	**School**	
	Teacher's name:	
Date:	**Number present**	**Absent:**
Lesson tittle	The Natural World	
Learning objectives	8.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general topics, and some curricular topics 8. 2. 2. 1 understand some specific information on a wide range of general and academic topics in an extended conversation with little support from the teacher or independently;	
Lesson objectives	Students will be able to - identify key vocabulary related to natural landforms and water features and match vocabulary items with pictures and definitions accurately; - use new vocabulary in controlled and semi-controlled listening task; - describe natural places using appropriate subject-specific vocabulary and create meaningful sentences and short dialogues using at least five new vocabulary items correctly.	
AI	Canva AI image and video generator	

Plan

Stages	**Teacher's action**	**Student's action**	**Assessment**	**Resources**
Start **Org. Moment (3 min.)**	At the beginning of the lesson, the teacher greets the class, checks attendance, and creates a positive learning atmosphere. Creates a positive learning atmosphere by playing the video of AI assistant wishing the good luck to the class Quickly reminds students of classroom rules and expectations.	Students listen attentively, respond to the greeting, and prepare their materials. 	Informal observation is used to assess students' readiness and engagement.	PPT 1 AI generate video
Lead-in (5 min.)	The teacher shows a large photo of a natural landscape and asks guiding questions such as: - What can you see in thephoto? - Where do you think this is? - Have you been there?	Students respond orally, share ideas, and activate prior knowledge using familiar words.	Assessment is carried out through observation of participation and willingness to speak.	PPT 2-3 Pictures

	- What do the rocks look like? - How do you think they were formed? The teacher encourages brainstorming without correcting mistakes at this stage. Teacher gives out self-evaluation sheets			
Middle Presentation of Vocabulary (10 min.)	The teacher introduces the new vocabulary items: *canyon, cave, cliff, coast, glacier, peak, earth, valley, waterfall, rocks, and stream.* The teacher explains meanings using simple definitions and examples, and then asks students to sort the words into groups: shapes of the land, forms of water, and what the land is made from. Checks the understanding of the vocabulary by Word Wall platform.	Students first match photos with words from the box, then listen to the teacher's pronunciation, check their answers, and repeat the words chorally and individually. Students actively participate by repeating words, answering questions, and categorizing vocabulary. Match the words with pictures.	Assessment is conducted through oral checking, pronunciation monitoring, and immediate feedback. 	PPT 4 https://view.genially.com/61383f7170bb4b0dca66723a/presentation-the-natural-world-vocabulary https://wordwall.net/ru/resource/67422274/the-natural-world
Practice (15 min.)	The teacher plays five short conversations and instructs students to complete sentences using vocabulary from the presentation stage. The teacher monitors the activity and pauses the audio if necessary. The teacher organizes students into pairs and gives them sentence completion tasks and short dialogue prompts that require choosing the correct vocabulary word. The teacher circulates, offers support, and corrects errors when needed.	Students listen carefully and complete the gap-fill sentences individually. Answers are then checked as a whole class. Students work collaboratively to complete sentences and practice short dialogues using new vocabulary. ***(Unity and Solidarity*** *through pair where students cooperate, listen to each other's ideas, and support classmates during speaking activities.)*	Assessment is based on accuracy of answers and listening comprehension. Assessment focuses on correct word choice, participation, and cooperative interaction. 	https://youtu.be/sUf6Zub0fJc?si=PXXWQgfA5Jyb_lCH PPT 5 Handout 1 PPT 6-7
Production (10 min.)	The teacher asks students to make notes about three natural features they have seen or heard about and describe what they are like. The teacher models a short example and encourages the use of at least five new vocabulary items.	Students then work in a group to discuss their notes, asking follow-up questions and expressing opinions. ***(Creativity and Compassion*** *are developed during free practice activities when students share personal experiences or opinions about natural*	Assessment is based on fluency, appropriate vocabulary use, and interaction quality. Group work 	PPT 8

		places, showing interest in their partner's ideas and creatively expressing their thoughts using new vocabulary.)		
End Reflection (2 min.)	At the end of the lesson, the teacher asks students to reflect by 3-2-1 reflection: 3- Three things I learned today:… 2- interesting facts about … 1-Opinion or question I have…	Students share brief responses orally or write an exit ticket 	Assessment is formative and focuses on self-assessment and awareness of learning progress. 	PPT 9-10 Exit tickets

Аймурзина Айнур Есболқызы
Ағылшын тілі пәні мұғалімі
"№51 гимназия" КММ
Ақтөбе қаласы

CAN FOR ABILITY AND PERMISSION

Module 5.	**Creativity**			
Teacher's name:	**Аймурзина Айнур Есболқызы**			
Date:				
CLASS:5D	**Number present:**	**absent:**		
Theme:	Can for ability and permission			
Learning objectives(s) that this lesson is contributing to	5.1.6.1 organize and present information clearly to others 5.3.2.1 ask simple questions to get information about a limited range of general topics 5.6.13.1 use can, might, may, could to express possibility on a limited range of familiar general and curricular topics			
Lesson objectives	- practice asking and answering about ability - use can / can't to describe ability and permission - make and present a poster			
Value link:	The value based on the integrated educational program is to educate students for justice and responsibility			
Plan				
Part of the lesson/Time	**Teacher's activity**	**Student's activity**	**Assessment**	**Resources**
Beginning of the lesson 7min	**Organization moment:** • Greeting. • Warm-up "Morning Affirmation" • Revision. Match the words with the pictures. Teacher shows the platform and explains the task. **Lead-in:** teacher shows AI video and ask questions with can, then she asks to guess the topic. **Introducing the new theme.** Teacher introduces the aim and theme of the lesson.	Students respond to greeting, sing a song and take their places. Students go to the screen and match the words with the pictures one at a time. Students look at the screen, answer the questions and determine the theme and aim of the lesson together.	Verbal evaluation: well done, good job, etc. **Descriptor:** - match the words with the picturescorrectly; Oral assessment	PPT Video PPT Learningapp.org https://learningapps.org/45362104

				PPT AI Video
Whole class **Individual work** **Pair work**	**Presenting grammar.** Draw students' attention to the text about Kung Fu and asks then to find sentences with can and can't, then present grammar, tell them when we use can for ability and permission. **Task 1. "Knowledge sheet": write can or can't.** T hands out worksheets and asks students to choose the correct words can or can't. **Task 2. "My friend can…" write about friends.**Ask students make 6 sentences about their friends' abilities according their	Students look at the text and find sentences with can/can't and listen to the grammar explanation attentively. Students do the task individually. Then check each other's works. Pupils walk around the classroom, ask and answer the questions. Write their partners' answers on their worksheets with tick and	Verbal evaluation: well done, good job, etc. **Descriptor:** - write can or can't correctly; 1 point for each correct answer *Total: 2 points*	PPT Student's book PPT Worksheets
Group work **Individual work**	questionnaires from ex 2. Tell them topresent to the class. **Task 3. "Project work": make a poster.** Divide students into 3 groups and ask them to make posters about school rules using can/can't for permission. «**Verbal support**» method is used to help students by scaffolding. **Task 4. Answer to the questions** What can you do? Can you chew gum in the classroom?	cross. Then tell the class: Aizere can sing. She can't dance, etc. Students workwith their worksheets from ex 2 and make sentences about their partners' abilities. Students work in groups and make posters with pictures. They the present their posters to the class. Answer to the questions 	**Descriptor:** -write 6 sentences about your partners' abilities; -tell the class *Total: 3 points* - make a poster - use can/can't for permission - present to the class *Total: 3 points* Total 2 points	PPT Worksheets PPT Posters Dodo pictures
End of the lesson 5 min. **Reflection**	**Feedback** Students reflect how they work in today's lesson by answering the teacher's question: -What have learned today? -How did you feel today? -How can you help to KZ, to our country	Ss answer to the teacher's questions, then go to the screen and click the smiles according to their understandings of lesson. Green-It was great Yellow-It was good Red-It was boring		
	Homework: make 10 sentences using can/can't			

Рисбаева Ақбаян Насруллоқызы
Ағылшын тілі пәні мұғалімі
"№51 гимназия" КММ
Ақтөбе қаласы

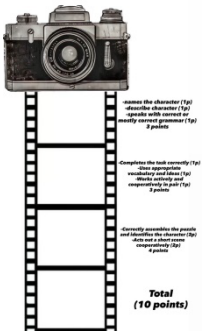
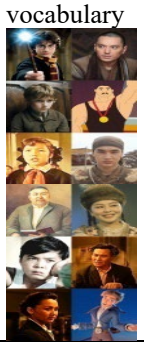

MY FAVOURITE CHARACTER

Unit:5	
Teacher's name:	Risbayeva A.N
Date:	
Grade:7v	Number present: absent:
Theme of the lesson:	My favourite character
Learning objectives(s) that this lesson is contributing to:	7.4.3.1 understand the detail of an argument on a growing range of familiar general and curricular topics, including some extended texts; 7.4.4.1 read a limited range of extended fiction and non-fiction texts on familiar and some unfamiliar general and curricular topics; 7.4.8.1 use familiar and some unfamiliar paper and digital reference resources with little support to check meaning and extend understanding;
Lesson objectives:	**Learners will be able to:** -use subject-specific vocabulary to talk about a general topic; spell most high-frequency words correctly. -form affirmative sentences using infinitive or gerund -Instilling values of the program "Birtutastarbiye" being Adal Azamat for month January "Law and Order"
ICT skills	AI video, Canva,Wordwall, Gemini, Educaplay

Plan

Part of the lesson/ Time	Teacher's activity	Student's activity	Assessment criteria	Resources
Beginning of the lesson 7 min.	**Organization moment:** Greeting. *-Hello, students! How are you today?* *-I'm glad to see you. Sit down, please. – Who is absent today?* **Warm up. "Repeat the movement"** *Ok, Before we start our lesson, come to the whiteboard one by one, repeat the movement and cheer up! – Good, thank you students – Let's start our lesson!* *-Today we have a special guest in our classroom — an AI Khoja.* Teacher plays a short AI teacher video from the screen. **AI Khoja:** "Times have changed, but the love for knowledge has not changed. My name is Koja. I am glad to see you. English is the language of the future.	Students greet the teacher. *-Hello, teacher!I'm fine,thank you, and you?- All are present.* Students come to the whiteboard and repeat the movements.	At the organization moment T tries to award active Ss. ***«The praise»*** method is used to evaluate Ss with phrases like: "Good job! Well done!"	Presentation Interactive board AI video Whiteboard, Wordwall

	Students, study English well. Dear teachers and students, let's be active, I wish you a successful open lesson today. Very interesting tasks await you in this lesson. We will learn about various writers and characters. And are you ready? So, let's go! Good luck!" **"Brainstorming"** T ask Ss *-Think about your favourite book, film or character. Who is it? Why do you like this character?* *-Can you guess what our topic is today?* *-Yes, today we are going to speak about "My favourite character"* T reveals today's topic on the screen. **Introducing evaluation sheet and dividing into groups.** *-Now, we are going to divide into groups using the platform. Please click on your name on the screen. A character picture will appear for you. Look at your character. If you got Kozha, go to Kozha group. If you got Oliver, go to Oliver group.* The teacher gives students evaluation sheets and asks them to evaluate themselves using the descriptors after each task.AI platform divide into 2 groups 1. Group "Kozha" 2. Group Oliver""	Students listen to AI teacher's video. Ss says: *-Thank you!Good luck!* Students answer the questions and give examples. *-Favourite characters* Students write down the date and topic Students get their evaluation sheets. Students know their groups and gather together.	***«The praise»*** 	Whiteboard, Gemini AI Presentation Canva Canva, Evaluation sheets
Middle of the lesson **Individual work** **8 min**	**Task** Teacher gives group photos characters *-Now, I will give you characters'photos, you should describe them. You have 3 minutes.* *- To evaluate yourselves using the descriptors after each task.*	Students choose their fav characters and describe them Ss evaluate themselves after each task	**Descriptor:** -names the character (1p) -describe character (1p) -speaks with correct or mostly correct grammar (1p) **3 points**	Characters' photo, whiteboard, vocabulary
Pair work **7 min**	Teacher gives pairs worksheets. Divides students into pairs. Explains the task and time limit. *-Now, I will give you worksheets, you should matching, putting in order, taking the test* **Task** **1 pair***match the words with definitions*ceiling-Upper interior surface of a room Hateful--Showing strong dislike; very mean Gentleman-Polite, well-mannered man Confusion-State of being puzzled; lack of clarity Judge-a public official appointed to decide cases in a court of law	Ss work in pairs. Read the task carefully. Discuss and complete the worksheet together. Check their answers using the descriptors. Present or submit the completed task.	-Completes the task correctly (1p) -Uses appropriate vocabulary and ideas (1p) -Works actively and cooperatively in pair (1p)	Wordwall, Canva, worksheets Educaplay

	2 pair*match the words with definitions*collective farm- a jointly operated amalgamation of several small farms Thief- a person who steals another person's property rumours- a currently circulating story or report of uncertain or doubtful truth heroic- having the characteristics of a hero, very brave. Steppe-a large area of flat unforested grassland **3-4 pairs***you should take the quiz* **5-6 pairs** *you should put the text in order* *-Don't forget to evaluate yourselves using the descriptors after each task.*	3pair *1.b* *2.c* *3.b* 4pair *1.b* *2.b* *3.b*		
Group work **12 min**	**Task 4. Speaking and improvisation task.** *-Now you will work in groups.Each group will get a puzzle picture. First, put the picture together and find out who your character is.* *You have 2 minutes.* *-Each group will prepare a short scene from the text.* *-Group 1 will act out a scene from "My Name is Kozha".* *Group 2 will act out a scene from "Oliver Twist".* *-Choose the characters, prepare short dialogues and show the scene to the class.* *You have 4 minutes to prepare and 2-3 minutes to perform.* *-Remember to speak clearly and work together.*	-Work together in a group -Assemble the picture – Identify the character – Choose roles (characters) – Prepare short dialogues based on the text – Act out the scene in front of the class	**Descriptor:** -Correctly assembles the puzzle and identifies the character (2p) -Acts out a short scene cooperatively (2p)	Whiteboard Notebooks, Students' book
End of the lesson. **4 min**	**Conclusion.** *-So, let's summarize our lesson.* *What was the topic of today's lesson?* *What characters did we speak about today?* *Did you like today's lesson?* *-Now, let's check your results.* *Please look at your assessment sheets.* *Tell me: – How many points did you get?* *What is your total score?* *-I agree with your self-assessment and give you your final mark.* **Giving homework.** Ex.4-5 page 67	Answers questions, counts points. Students write down task for homework.		Whiteboard Presentation Student's book
Reflection **2 min**	*Finally, let's reflect on the lesson. Please finish one sentence* 1. I understood everything. 2. I learned! But I still need some help. 3. The lesson was unclear and difficult for me. *-Thank you for your active work today.You did a great job.See you next lesson.* *Goodbye!*	Listen to the teacher's instruction. Show their understanding using reflection buttons.	Teacher praise Students with phrases such as: "Good job! Well done!"	Presentation

Иманбаева Ақсауле Мереевна
Ағылшын тілі пәні мұғалімі
"№51 гимназия" КММ
Ақтөбе қаласы

PLAY AND WRITE: MY TOYS AND SPORTS. I LIKE….

Unit: 5	**MY FREE TIME**			
Teacher's name:	**Imanbayeva Aksaule Mereevna**			
Date:				
Class:	**Number present**:	**Number absent:**		
Theme of the lesson	PLAY AND WRITE: My toys and sports. I like….			
Learning objective (s)	3.1.2.1 recognise familiar words with visual support; 3.5.1.10 use common present simple forms contractions on a limited range of familiar topics; 3.5.1.13 use can/ can't to describe ability;			
Lesson objectives	• introduce action verbs and sports • practice asking and answering questions about ability / lack of ability / habitual actions • usecommon present simple forms and can/ can't to describe ability;			
	• All learners know the new words • Most learners can make sentences with the structure 'I like…' • Some learners give description of words in English			
Plan				
Stages of the lesson	**Teacher's activities**	**Students' activities**	**Assessment**	**Resources**
Greeting	Greet students; students respond to greeting and take their places. Hello, boys and girls! How are you?	**Hello Teacher. Fine, thank you! And you?**		
Warm-up ***Presentation***	There are some word in small colorfull papers around the class. They are on the wall . Your task to find the sheets of papers which I hidden, read the words and find your places There are Three colour balloons, red, yellow, green, you will divided into three groups. Pupils again read given words. And try to translate them. Then match with the pictures on the board. Then check their answers, give them correct variant. Then repeat new words after the teacher	They find the papers and take their places Try to give translation or describe the words. Then write new words on their copybook. They are: **Festival, kite, eat, drink, buy, music**		Papers with new words Copybooks Power point

Practice	• They should make sentences with new words using the structure I CAN, I LIKE, I HAVE GOT. • Show to pupils the video. For every one I'll give you a kite, Their you have got hidden sentences. You must switch on the flashlight of your mobile phones, read the sentences and put the them in right order. And answer the question "Is there a kite festival in Kazakhstan?" • Give them sheets of paper with the song " What Can You Do?" Switch on the song. And check • Sing • Paint • Run • jump "Sentences in the water" • Give for the groups bottle of water with mistaken sentences in it. One of them will write sentences and correct mistakes 'Runners – writers " You will work in pairs, this is the last task for you. One of you is a runner the next is writer. Runners run to the sentences and say them to the writers. They should correct sentences. Add punctuations.	Students listen the examples and Try to make sentences They should listen, try to understand, and remember Students read sentences loud to the class No, There isn't Listen to the music, write the missing word and sing together Read the sentences in the bottle of water. Correct them Runners run to the sentences and say them to the writers. They should correct sentences. Add punctuations.	**Descriptor:** use can /can't I like… correctly **Descriptor:** Can read sentences **Descriptor:** Listen. Understand and they can write missing word	Mobile phones Flahlight Papers with the song bottle of water with sentences, sheets of paper Sentences in papers Wordwall
Ending the lesson	Show me your mood. Teacher open the emoji on then board	Students try to show the emoji in their face		
Reflection	Reflection. • I learned new words. • Everything was clear. • I can say what I can I do. 			
Homework	WORKBOOK: pp 65-66			

Additional Information		
Differentiation - how do you plan to give more support? How do you plan to challenge the more able learners?	Assessment - how are you planning to check learners` learning?	Health and safety check ICT links
More support will be given to weaker learners by giving them a modified worksheets in some tasks with greater support	-through questioning and the redirecting of questioning in feedback activities -through observation in group and end performance activities -through formative task	-White board and video are used no more than 10 minutes -Use water-based pens -Health promoting techniques -Breaks and physical activities used. -Points from Safety rules used at this lesson.
REFLECTION	Answer the most relevant questions to reflect on your lesson. Were the lesson objectives/learning objectives realistic? What did the learners learn? What did/didn't you like? What was difficult?	

Жамекова Аманкүл Кенжесқызы
Ағылшын тілі пәні мұғалімі
"№51 гимназия" КММ
Ақтөбе қаласы

PRESENT PERFECT: AFFIRMATIVE AND NEGATIVE

School:	51 gymnasium
Teacher's name (if applicable):	Zhamekova A.K.
Date:	
Grade: 6	Number of participants: Absent students:
Lesson Topic:	Present perfect: affirmative and negative
Learning objectives	6.6.13.1 use *might may could* to express possibility on a limited range of familiar general and curricular topics 6.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a limited range of general topics 6.5.8.1 spell most high-frequency words accurately for a limited range of general topics
Lesson objectives	Learners will be able to: - learn the present perfect (affirmative and negative). - learn the distinction between been and gone. - write and talk about things I have and haven't done in my life
Values:	In the lesson on 'Present perfect: affirrmative and negative', core values are intentionally embedded. Pair/group activities and respectful feedback cultivate collaboration and academic integrity.
ICT	PPT, CD PLAYER, classroomscreen.com

Lesson flow

Lesson phase	Teacher actions	Student actions	Assessment	Resources
Greeting / Warm-up 3 min	T: Good afternoon! T: How are you today? Motivational chant: T: Who is ready to learn? (x3) T: 3/2/1… *Checking homework*	S: Good afternoon teacher! S: I'm fine thanks, and you? S: I'm ready to learn (x3) Chant together	Verbal praise Thumbs up - Students actively respond and guess correctly. 1 point	*Board* *Smile stickers*
Middle of the lesson Presentation part. 35 min	T: Let's play a game: **DONE or NOT?** (тақтаға жазады) ✓ homework ✓ breakfast ✓ teeth T: Have you done your homework? (қол көтеруді сұрайды) T: Have you had breakfast?	Students raise hands and answer: ✓ Yes, I have done ✗ No, I haven't done Students repeat sentences aloud	Oral feedback Praise Smiles Students use Present Perfect in simple answers. "Answer the questions correctly in English." 1 point	Whiteboard, markers, textbook.

	T: Have you brushed your teeth?			
	Today we learn **Present Perfect Tense**. T: Look at the formula: **Affirmative form:** ➤ Subject + have / has + V3 *I have done homework* *She has eaten pizza* **Negative form:** ➤ Subject + have / has + not + V3 *I have not (haven't) done homework* *She has not (hasn't) eaten pizza* T: We use Present Perfect for actions that happened in the past but are important now.	Students listen carefully Write formulas in notebooks Ask questions 	Oral questioning Thumbs up	Board PPT slide Markers
Individual work	T: Open your books, page 59, exercise 2. T: Read the task: **Complete the correct words.** T: Work individually. You have 5 minutes. Teacher walks around and monitors students' work.	Students open the book Complete the words individually Write answers in notebooks	**Assessment criteria:** ✓ All answers correct – **2 points** ✓ 1–2 mistakes – **1 point** Teacher gives points	Eyes Open 2 Student's book Notebook
Pair work	T: Work in pairs. Read the dialogues. Find mistakes and correct them. Then read the correct dialogue aloud. Teacher monitors and supports.	Students work in pairs. Read the dialogue. Find grammar mistakes. Correct them. Read the correct version aloud.	**Assessment criteria:** **3 points** – all mistakes corrected, dialogue read fluently **2 points** – 1–2 mistakes, good reading **1 point** – many mistakes, needs help	Printed dialogues Board Markers
Group work	Divides students into two groups. Provides each group with a long text containing mixed tenses. Explains that only some sentences are in the Present Perfect tense.	Read the text in groups. Identify Present Perfect sentences. Classify them into affirmative and negative forms. 	3-point assessment: 1 point – Present Perfect sentences are identified correctly; 1 point – affirmative and negative forms are classified correctly; 1 point – active participation in group work.	Long texts (Text A, Text B), A4 paper, markers
End of the lesson 2 min	**Conclusion** during the lesson some tasks differentiated by outcomes of the students and by their abilities. FEEDBACK Learners provide feedback on what they have learned at the lesson. <u>Ex:</u> Home task Ask students to write 5 sentences about what their family members are doing now	What worked well for you in today's class? What could we have done differently to make today's class better for you? What are you wondering about after today's lesson? What did you find difficult about today's lesson?		

Қалмағанбетова Балдарған Мамайқызы
Ағылшын тілі пәні мұғалімі
"№51 гимназия" КММ
Ақтөбе қаласы

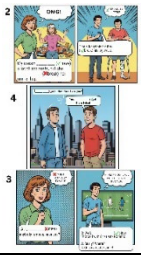
PRESENT PERFECT: AFFIRMATIVE AND NEGATIVE

Unit:5	
Teacher's name:	Kalmaganbetova B.M
Date:	
Grade:6e	Number present: absent:
Theme of the lesson:	Present perfect: affirmative and negative
Learning objectives(s) that this lesson is contributing to:	6.5.8.1 spell most high-frequency words accurately for a limited range of general topics 6.6.7.1 use simple perfect forms of common verbs to express what has happened [indefinite time] on a limited range of familiar general and curricular topics
Lesson objectives:	**Learners will be able to:** -use subject-specific vocabulary to talk about a general topic; spell most high-frequency words correctly. -form affirmative sentences using have/has+past participle Instilling values of the program "Birtutas tarbiye" being Adal Azamat for month January "Law and Order"
ICT skills	AI video, flippity.net,educaplay, jeopardylabs. chttps://www.educaplay.com/learning-resources/27307050-homework.html

Plan

Part of the lesson/ Time	Teacher's activity	Student's activity	Assessment criteria	Resources
Beginning of the lesson 4 min.	**Organization moment:** Greeting. **Warm up. "Warm Wishes" Method.** -Today we have a special guest in our classroom — an AI teacher. Teacher plays a short AI teacher video from the screen. **AI teacher:** Hello, students! I am artificial intelligence, and today I have special tasks prepared just for you. But first, let's brighten each other's mood with some warm wishes! Teacher: -Dear students, now we will create a warm and positive atmosphere. Please stand up, look at the person next	Students greet the teacher. Students listen to AI teacher's video. Students stand up from their seats. Each student says a short warm wish using the given sentence starters.	At the organization moment T tries to award active Ss. ***«The praise»*** method is used to evaluate Ss with phrases like: "Good job! Well done!"	Presentation Interactive board AI video

	to you, and share a warm wish. If it is difficult to start, you may use these sentence starters: *Be… / Stay…* Let's make each other smile! **Introducing evaluation sheet and dividing into groups. "Booth" method.** The teacher gives students evaluation sheets and asks them to evaluate themselves using the descriptors after each task.Scanning the QR code students divide into 2 groups **2 groups:** 1. Present Perfect Affirmative2. Present Perfect Negative	Examples: -Stay positive! -Be strong! Students get their evaluation sheets. Students know their groups and gather together.		
Revising the previous lesson.	**"Complete the sentence" task.** The teacher checks students' understanding of the previous lesson.	Students complete the sentences	**Descriptor:** Complete sentences with get and words correctly **1 point**	https://www.educaplay.com/learning-resources/27307050-homework.html
Pre-learning **6 min.**	**Lead-in.** **"Visual stimulus" method.** T directs the students' attention to the screen. On the screen AI short video. - Watch carefully, focus on the sentence and the rule used. After that T introduces the aim and theme of the lesson. **Grammar.** – Students, let's learn Present Perfect grammar rules! Teacher explains the topic. **Task1. Grammar activation.** Choose the correct words. 1 I have eaten / has eaten fried insects. 2 My grandmother have seen / has seen all the James Bond films. 3 My friends and I haven't swum / hasn't swum in the sea this year. 4 I haven't broken / hasn't broken an arm or a leg. 5 My cousins have flown / has flown in a hot air balloon 6 My little brother haven't hurt / hasn't hurt himself today! -Great job, everyone! Now it's time for tasks! But before let's listen to AI teacher. **AI:** The past participles of go are been and gone. We use been when someone goes and returns: I'm sorry I'm late. I've been to the dentist. We use gone when someone hasn't returned: Jack isn't here	Ss watch and listen carefully to the video, focusing on the sentence and the rule used. Ss write the topic in their notebooks Students listen and write grammar rule of Present Perfect. Ss listen to the instructions. Students come up in turn and choose correct answer. Students listen to AI teacher.	Teacher praise active Students with phrases such as: "Good job! Well done!" **Descriptor:** -Use auxiliary verbs in present perfect correctly. **1 point**	Whiteboard Presentation AI video Presentation Student's book AI video https://www.flippity.net/v2/vb.php?k=e/2PACX-1vQvrawHiDzn-DEtMWZeXG_GmxUAGncwyo4FBNtbfBjU12UkzGhjCfjE1fLKo4WH-RdbNMPEQgou6JyJ

	today. He's gone to the hospital to visit his grandmother.			
Middle of the lesson **Group work** **12 min.**	**Task 2. "CLT" method.** Teacher plays AI video. Gives group their worksheets. **AI:***Students, it's time for group work. Each group gets three sentences. Your task is to complete the sentences with the present perfect form of the verb in brackets.* The teacher displays task on the board. **Task:** GROUP 1 – 1 Max.... (cut) his finger again. 2 They..... (crash) their car twice. 3 I ... (not see) a large snake before. GROUP 2 – 4 We..... (meet) lots of interesting people 5 Frances.... (have) a very exciting holiday. 6 She.... (not burn) her hand. Teacher asks groups evaluate other groups. **Task 3. Listening task. "Comics" method.** T gives each group comics. **Task:** Complete the conversations with the present perfect form of the verbs in brackets and where necessary, never. Then listen and check. Groups evaluate each other. -Before we continue our tasks, let's do some physical activity.	Students listen carefully to AI. Each group gets their sentences. Discuss the answer together. Groups evaluate other groups. Groups get comics. Groups fill in the gaps and check their answers.	**Descriptor:** -use verbs in present perfect form -use affirmative and negative forms correctly **2 points** **Descriptor:** -use affirmative and negative form of verbs in present perfect correctly **2 points**	AI video Whiteboard Student's book Presentation .
Calm down activity **1 min**	**"Wind-Down with music and Stretch"** Switches to the video link and says: "Okay everyone, let's take a short calm-down moment and prepare for our next activity." Plays the YouTube video.	Focus on the screen. Follow the visual and audio cues of the video: relax posture, stretch gently, breathe deeply.	Teacher praise active Students with phrases such as: "Good job! Well done!"	https://youtu.be/6SxY3u7pRik?si=b6cpAiRiB0ek_RNE
Pair work **7 min.**	**Task 4. Speaking task. "Interview" method.** **Values:** Unity and Cooperation. Teacher plays AI video. **AI:** *Students, good job so far! Now you will do a pair work activity. Together with your partner, say what you have and haven't done in your life. Use the words in the card or your own ideas. Remember the goal is not just to ask questions, but to truly listen to your*	Ss pair with ss sitting beside. Take turns to say about their experience.	**Descriptor:** -can make a dialogue - grammar accuracy **2 points.**	Whiteboard Notebooks

	partner's answers and show mutual respect. **Task:** Say what you have and haven't done in your life. Use the words in the card or your own ideas. Take turns to say your answers. Ideas to help:swim in a cold lake, be on TV, go to another country, write a blog, speak English outside class, go scuba diving. Monitors students' progress and gives feedback	Discuss and share their answers.		
Individual work **7 min.**	**Task 5. Writing task.** Teacher displays the task on the board. **AI teacher:** *Well done, Students! Now individual task. Write sentences with the correct form of the present perfect. Then be ready to share your answers. Good luck!* **Task:** 1 I/ not go / to hospital 2 My parents / visit / 20 countries 3 London / have / the Olympic Games three times 4 Patrick / not read / many books 5 Anna / live / in the USA 6 You / not meet / my cousin Sam	Work individually. Students write sentences in present perfect form and read them out.	**Descriptor:** Can make up sentences in present perfect form correctly **1 point**	Whiteboard Presentation AI video Copybooks
End of the lesson. **3 min.**	**Conclusion.** **Task 6. "Quiz" method.** Teacher displays quiz on the board. Asks teams to choose points Teacher asks students say answers. **Giving homework.** Ex.7 page 59 Teacher claps hands to get students' attention. Says: -All groups did a great job! Let's give a big hand to each other! You worked very actively today — you spoke, shared your ideas, and used new words about electronic devices. Teacher monitors and notes participation during pair and group work. Records formative assessment results.	Students as a team complete the task. Students write down task for homework. Listen to the teacher's comments for groups. Accept results positively.	**Descriptor:** -Uses affirmative and negative form of verbs in present perfect. **1 point**	Whiteboard Presentation Student's book https://jeopardylabs.com/play/present-perfect-4955
Reflection **1 min**	**"AI student"** The teacher displays AI avatars on the board to collect feedback. 1. I understood everything. 2. I learned! But I still need some help. 3. The lesson was unclear and difficult for me.	Listen to the teacher's instruction. Show their understanding using reflection buttons.	Teacher praise Students with phrases such as: "Good job! Well done!"	Presentation

Еспағанбетова Гүлжазира Ізбасарқызы
Ағылшын тілі пәні мұғалімі
"№51 гимназия" КММ
Ақтөбе қаласы

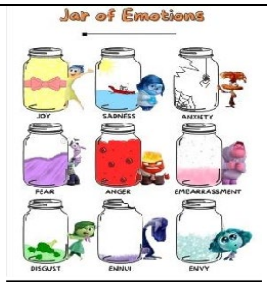
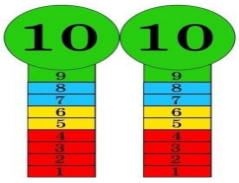

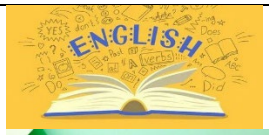
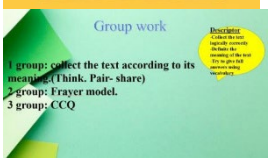
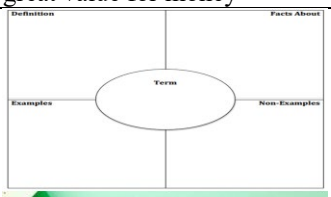
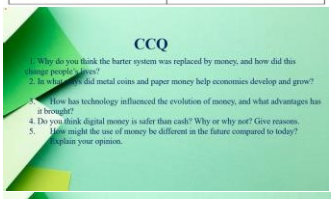
VOCABULARY: BUYING ANDSELLING, MONEYANDBANKING

Unit:5Readingforpleasure:Money matters	**Lesson49**	
Teachername: EspaganbetovaG		
Date:		
Grade:10 ‘’ae’’	**Numberpresent:15**	**absent:15**
Lessontitle	Vocabulary:buying andselling,moneyandbanking	
Learning objectives	10.1.1.8-developinterculturalawarenessthroughreadinganddiscussion 10.3.2.1 - ask and respond with appropriate syntax and vocabulary to open-ended higher-orderthinkingquestionsonarangeofgeneralandcurriculartopics,including some unfamiliar topics 10.3.7.1-useappropriatesubject-specificvocabularyandsyntaxtotalkabouta rangeoffamiliarandsomeunfamiliargeneralandcurriculartopics	
Lessonobjectives	➢ learnswordsrelatedtomoneyandbanking ➢ understandthetextandcompletethetasks ➢ expressesyouropinionfreelyusingAIresources	

Plan

Stages/ Time	Teachersactions	Studentsactions	Assessment criteria	Resources
	Organizationmoment: 1.Greeting. Askaboutthe weather. The teacher sets the lesson objectives, letting students know what to anticipate from the lesson.**Warming up** Whereareyoufrom? How old are you? Whatcolorisit? Howmanystudentsare there in class? Whatdayoftheweek today? ***Lead –In***	**The aim:** To develop pupilsspeakingskillsand create friendly atmosphere **Efficiency:** By wishing each other they feel better and feel the support of others *Studentsoftheclassare listed. Students' attention is drawn to the lesson. Students say different wordsfromthepicture* •Learnersremember previous lesson vocabulary	The teacher to assesslearnersfor their ability. “Good job! Welldone!” *Formative Assessment* *Good job!* **Descriptor:** *-remembersthe lesson passed* **Assessment criteria** make basic statements related to personal information,people	*Pictures* *worksheet*

	 	• *Learnersanswerthe questions* 		
	  What connects them?De velopingv ocabulary **Ex:2P:58** • In pairs, ask students to completethetextwiththewords. Provide dictionaries if necessary	• Learnersworkwitha partner. **ANSWERS** baker's, bank, bookshop, butcher's, charity shop, clothes shop, DIY/hardware shop, department store, electrical goods store, greengrocer's, jeweller's, music shop, newsagent's, postoffice,shoeshop,sports shop, stationery shop, supermarket, travel agent's • Learnerscompletethe text with these words. Use a dictionary if necessary. **ANSWERS** a afford/əˈfɔ:(r)d/ bsale/seɪl/ c discount /ˈdɪsˌkaʊnt/ dbargain /ˈbɑ:(r)gɪn/ evalueformoney/ˈvælju: fə(r) ˈmʌni/ f cash/kæʃ/ g change/tʃeɪndʒ/ hreceipt /rɪˈsi:t/ iwaste/weɪst/ jrefund/ˈri:fʌnd/ • Learnersworkwitha partner. Ask these questions. **ANSWERS** 1 Yes,Ihaveafewcoinsand a couple of notes. It's useful for simple, everyday transactions. 2 Theyusuallypaybycredit card. 3 Weoftengotothesalesto buy coats and shoes. 4 Ialwayskeepthereceiptin case I need to exchange my purchase or get a refund. 5 Mydadaskedforarefund on a fridge that didn't	**Descriptor:** - workwitha partner. - answer the question Total:2point **Descriptor:** - completethetext - useadictionary Total: 2 point **Descriptor:** - workwitha partner. - ask these questions. Total:2point -Make CCQ questionsYes/No	*Picture* Card Worksheet Students book

	Groupwork	work.6 Students get special discountsonpublictransport andatmanyleisurecentres. 7 Iwastedmymoneyonsome fake designer trainers. They were really bad quality. I bought some boots in a second-hand shop last year andtheywerearealbargain and great value for money		
Endof thelesson 5 min	 **Practicalwork** **Conclusion** during the lesson some tasks differentiated by outcomesofthestudentsan dby their abilities.	 		
	FEEDBACK Learners provide feedback on whattheyhavelearn edatthe lesson. Hometask:**Ex4p58**			

Айтмагамбетова Диана Баймуратовна
Ағылшын тілі пәні мұғалімі
"№51 гимназия" КММ
Ақтөбе қаласы

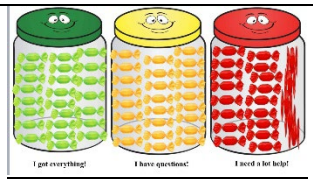

DAILY MEALS

Module 5 Food and Drinks	School:51 gymnasium
Date:	Teacher name:Aitmagambetova D.B.
Grade: 4 D	Numberpresent: absent:
Lesson theme	**Daily meals**
Learning objectives	4.4.1.1 Spell accurately some high-frequency words. 4.1.4.3 Recognise specific information on familiar everyday topics from short recordings with visual support. 4.1.2.2 Recognise words similar to words in a student's native language. 4.3.3.2 identify the main points of short simple texts with support;
Lesson objectives	Learners will be able to: recognise and name new vocabulary for food items; read a short dialogue about daily meals; practise asking and answering questions about food preferences; sing a song to reinforce learned vocabulary;
Value links	Respect, cooperation, self-confidence. Promote healthy eating habits and develop responsibility when choosing and talking about food and drink.
AI	Gemini, learningapps, educaplay, canvaai

Lesson plan

Stages / Time	Teachers actions	Students' actions	Assessment criteria	Resources
Beginning of the lesson Warming-up 7 min	Organization moment: Start the lesson with affirmation. Revise the language of the previous lesson. With platform learning apps. Encourage the pupils to tell you the word/phrase. 	Pupils repeat the phrases and have a good mood for lesson. Pupils should match the words with their pictures and read it correctly 	The teacher assess learners for their ability. "Good job! Well done!" Descriptor: For homework:match the words with the pictures correctly- **1 point** 	Whiteboard, flashcards of food items Learning app.

Middle of the lesson Presentationand practice. 30 min	Lead in/Brainstorming Teacher invites a students one by one and show the magic box. Teacher presents lesson objectives and new food vocabulary. Activity 1:teacher invites students one by one and checks new knowledge with platform educaplay *Activity 2(Pair work):*Think,pare,share.Teacher should give worksheets to students to work in pairs and show the song with answers *Activity 3(Group work):* Divide the class into 3 groups: Breakfast, Lunch (Salad), Dinner (Soup).Explain the task clearly and give each group their worksheet or ingredients list. **“Build a meal”** **Project work** 	Pupils guess the topic of lesson by touching things and repeat new words The pupils read and find food items. The pupils read and find food items from hidden words and choose the right variant. Pupils will practice talking about meals and ingredients by creating simple sentences about breakfast, lunch, and dinner 	Descriptor: read correctly 1 point; put letters in the correct order 1 point Descriptor: find the hidden words 1point choose the right dishes 1 point finish first-1 point. Descriptor: Make sentences-1 point. Name the meal-1 points. Build a meal-1 point. Present it clearly and work in group-1 point.	P.B.p.62, ex.1 Pictures Presentation Educaplay P.B.p.62, ex.2 Presentation Canvaai worksheets A3 Worksheets
	Activity 4(Fixing knowledge) Show game from the platform of different meals (breakfast, lunch, dinner). Ask questions: “What is this?”	Students will review and practice vocabulary and sentences about breakfast, lunch, and dinner to reinforce what they learned.	The teacher assess learners for their ability. “Goodjob! Welldone!”	Educaplay
End of the lesson 3 min	Consolidate the language of the lesson. Ask the pupils what they understand and not.	 	PosterSuccess 	

Айсаева Асем Биржановна
Ағылшын тілі пәні мұғалімі
"№51 гимназия" КММ
Ақтөбе қаласы

DAILY MEALS

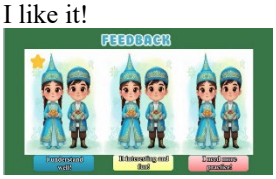
Unit 5: Food and drinks	
Teacher's name:	Aisayeva A.B.
Date:	
Grade: 4	Number present: absent:
Lesson title	Daily meals.
Learning objectives	4.1.4.1 understand a wider range of short standard questions on general and educational topics with support; 4.2.2.1 ask questions to identify existing and past experience within a wider range of general and educational topics;
Lesson objectives (assessment criteria)	Learners will be able to: - recognise and name new vocabulary for food items; - read a short dialogue about daily meals; - practise asking and answering questions about food preferences; - sing a song to reinforce learned vocabulary;
Value links	Respect, cooperation, self-confidence. Promote healthy eating habits and develop responsibility when choosing and talking about food and drink.
AI	Gemini,learningapps, educaplay, canvaai

Lesson Plan

Stages/ Time	Teachers actions	Students actions	Assessment criteria	Resources
Beginning of the lesson 3 min	Organization moment : 1.Greeting. I greet the pupils and create a positive and friendly atmosphere in the classroom. The pupils watch a short psychological warm-up video to get ready for the lesson. Then, I introduce the lesson objectives and explain what the pupils will learn during the lesson. After that, I invite the pupils to come to the interactive board one by one. They click on the pictures and are divided into groups. I show pictures of meals and ask: **"Is this breakfast, lunch or dinner?"** The pupils answer together.	Pupils greet the teacher and respond to the greeting. They watch a short psychological warm-up video and get ready for the lesson. Pupils look at the pictures of meals and answer the teacher's question: "Is this breakfast, lunch or dinner?" together. They answer the teacher's guiding questions and help to identify the lesson topic. Pupils look	 Teacher evaluate pupils with phrases like: "Good job! Well done!" *Formative Assessment*	Whiteboard, flashcards of food items Learningapp

	Next, I ask guiding questions and the pupils answer them to identify the lesson topic. Finally, I show pictures related to the topic and introduce new vocabulary. The pupils look at the pictures and repeat the new words after me.	at the pictures, listen to the new words, repeat them after the teacher and try to remember the new vocabulary.		
Middle of the lesson Presentation part. 10 min	Ex 2 p 62. I explain the task to the pupils and ask them to listen carefully to the song. I play the listening track. The pupils listen to the song attentively.Then, I divide the pupils into groups and give each group a lunch box. I explain that the pupils should choose food items according to the listening and make a lunch box. The pupils work in groups, select the correct food pictures and stick them into the lunch box based on the listening. I monitor the activity and support the pupils when necessary. After that, I check the lunch boxes together with the class and elicit answers from each group. I praise the pupils for correct answers, teamwork and active participation. Assessment This task is assessed with **4 points**. I give points for correct food choices, careful listening, active participation and teamwork. Differentiation **Weaker class:** I use pictures, repeat the listening if necessary and support the pupils with pointing and guiding questions. **Stronger class:** I ask the pupils to explain their choices and say what food they put into the lunch box using simple sentences. Values Link – Adal Azamat **Responsibility.** I encourage pupils to take responsibility for their group work, listen carefully, make decisions together and correct mistakes if needed. **Example:** “We listened carefully and fixed our mistake.”	 Pupils listen carefully to the song. They work in groups and receive a lunch box. Pupils choose food items according to the listening, discuss their choices in the group and stick the pictures into the lunch box. They cooperate with group members, check their answers and correct mistakes if needed. Pupils present their lunch boxes and show their answers to the class.	Descriptor: ✓ Listens to the song carefully – 1 point ✓ Finds what the child wants for lunch – 1 point ✓ Chooses the correct food – 1 point ✓ Works well in a group – 1 point Total: 4 points	P.B.p.62, ex.2 Presentation Canvaai worksheets
10 min	I explain the task and give each pair a menu with pictures. I ask the pupils to write the names of the	Pupils work in pairs and receive a menu with pictures. They look at the	Descriptor: DESCRIPTORS	A3 worksheets

	food items from the menu using the new vocabulary. I monitor the activity, help the pupils when necessary and check spelling. I invite the pupils to read their answers aloud. I praise correct vocabulary use and active participation Assessment The pupils are assessed through observation. I check correct spelling, vocabulary use and pair work. This task is assessed with **2 points**. Differentiation **Weaker class:** I allow the pupils to use picture support and a word bank. **Stronger class:** I ask the pupils to read the words confidently and use them in simple sentences. Values Link – Adal Azamat **Respect for Others** I encourage the pupils to: • respectclassmatesandadults, • respectothers' opinions, • workpolitelyinpairs. • **Example:** "I listen to my partner and respect their opinion."	pictures, write the names of the food items using the new vocabulary and help each other. After finishing, pupils read their written words aloud to the class.	✓ Writes the correct names of the food ✓ Matches the food to the correct meal Total: 2 points	
10 min	Task 3 – Individual Work (Word Search) I explain the task instructions clearly. • I tell the pupils to look at the pictures and write the correct names under each picture. • I ask the pupils to find the same words in the word search grid and circle them. • I remind the pupils to work individually and quietly. • I walk around the classroom, monitor the work, and help pupils if necessary. • I check the answers together with the class and give feedback. Assessment • Pupils are assessed through observation. • The teacher checks correct spelling and correct identification of words in the grid Differentiation • **Weaker pupils:** – May use picture support and get teacher guidance. • **Stronger pupils:** – Work independently and finish the task faster. – May help check answers. Values Link – Adal Azamat **Responsibility and Independence** • Work independently.	• Pupils look at the pictures. • They write the correct food names under the pictures. • They find the words in the word search and circle them. • Pupils work individually and quietly. • They check their answers with the class. 	**Descriptor:** • **1 point** – writes the correct food name under the picture. • **1 point** – finds and circles the correct word in the word search. **Total: 2 points**	

	• Follow task instructions. • Complete the task carefully. **Example:** “I work independently and complete my task responsibly.”			
4min	Task 4 – Watch the Video (True / False) I tell the pupils to watch the video carefully. • I explain that they should listen and remember the information from the video. • I invite the pupils to come to the interactive board one by one. • I read the sentence aloud and ask the pupils to choose **True** or **False**. • The pupils click the correct answer on the interactive board. • I give feedback and praise pupils for correct answers. Assessment • Pupils are assessed through observation. • The teacher checks listening comprehension and correct answers. Differentiation • **Weaker pupils:** – May watch the video again. – Get guiding questions from the teacher. • **Stronger pupils:** – Answer confidently and independently. – May explain their choice. Values Link – Adal Azamat **Respect and Attention** • Listen carefully to others. • Follow classroom rules. • Respect classmates’ answers. **Example:** “I listen carefully and respect my classmates.”	Pupils watch the video attentively. • Pupils listen and remember the information. • Pupils come to the interactive board one by one. • Pupils choose **True** or **False**. • Pupilsparticipateactively andfollowinstructions. 	Descriptor (2 points) Thepupil: • **1 point** – understands the information from the video correctly. • **1 point** – chooses the correct answer (True / False). **Total: 2 points**	Educaplay
End of the lesson 3min	Learners provide feedback on what they have learned during the lesson. The teacher assesses pupils using the interactive board. Pupils come to the board one by one and give feedback by clicking on the options: “I understood”, “I didn’t understand” or “I have questions”.	Ss evaluate each other and encourage classmate with phrases like: Well done! Brilliant! Good job! I like it! 	Poster Success 	

Булатбекова Жамила Абдуллаевна
Ағылшын тілі пәні мұғалімі
"№51 гимназия" КММ
Ақтөбе қаласы

VOCABULARY: ACCIDENTS AND INJURIES

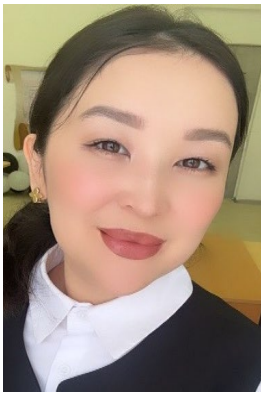
Unit: 5 Our Health			
Teacher name: Bulatbekova Zhamila			
Date:			
Grade: 6A		**Number present:**	**absent:**
Lesson title	Vocabulary: Accidents and injuries		
Learning objectives	6.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings 6.3.1.1 provide basic information about themselves and others at sentence level on an increasing range of general topics		
Lesson objectives	**Learners will be able to:** - learn vocabulary for accidents and injuries. - write and talk about accidents and injuries.		
Value links	**Respect and creativity**		
AI	**Heigen, genially**		

Plan

Stages / Time	Teachers actions	Students actions	Assessment criteria	Resources
Beginning of the lesson 5 min.	**Organization moment :** Warm up SEE THINK SHARE What do you see? The students are shown pictures and they should think and share their opinion (answer: Accidents and injuries) Ask: **What do you think happened to the girls?)** ***Lead – In*** 	**The aim:** To develop pupils speaking skills and create friendly atmosphere *Students' attention is drawn to the lesson.* *Students say different words from the picture* •*Learners answer the questions*	The teacher to assess learners for their ability. "Good job! Well done!" *Formative Assessment* *Good job!* **Assessment criteria** make basic statements related to personal information, match places to continents	Slide *Pictures* *Picture*

Middle of the lesson Presentation part. 30 min	**Ex:1 P:57** •Put students into pairs to match the words and phrases in the box with the pictures. You could turn this into a game by asking pairs to compete to be the first to complete the matching exercise correctly. Weaker students can look up the meanings of the verbs in a dictionary **Ex: 2 P: 57** •Ask students to work alone to complete the remaining sentences with the phrases in Exercise 1 in the correct form. Students can compare answers in pairs before you check answers with the class. Guess the words Divided students into 2 teams and give them a bell **Work in a group**. Give students time to write sentences using Past simple vs past continuous according to the emoji pictures Monitor and help with vocabulary as necessary. Encourage stronger students to write full sentences in their answers. Weaker students can write in note form if they find that easier. **Role play "Doctor and patient"** Ask students to work in pair to complete the dialogue	• Learners match the pictures with the words in the box. Then listen, check and repeat. **ANSWERS** a crash your car b bang c trap your finger d hurt your back your head e break your leg f cut your finger g fall off your bike h burn your hand i trip over the dog j slip on ice • Learners complete the sentences with the correct form of the words in Exercise 1. **ANSWERS** 2 cut... finger 3 burn…..hand 4 hurt... back 5 broke... leg 6 bang... head Students should guess the words quickly Learners describe emoji pictures and make up sentence with past simple vs past continuous **ANSWERS** Students own answer students work in pair to complete the dialogue	**Descriptor:** - match the pictures with - listen, check and repeat. Total: 2points Self assessment **Differentiation:«Verbal support»** method is used to help Ss use new words in the sentences. **Descriptor:** -complete the sentences - compare answers in pairs Total: 2 points **Descriptor:** should guess the words correctly 2 points **Descriptor:** -choose injuries - write notes about them Total: 2 points -Make CCQ questions Yes / No Total: 2 points Total: 10 points **Descriptor:** -complete the dialogue -use new vocabulary	 Wordwall Students book Arqantartys game Poster, *Picture*
End of the lesson 5 min	**FEEDBACK** Learners provide feedback on what they have learned at the lesson. Reflection: "AI" **Ex: P:** Home task: ex 3 p 57	 		Genially

Нұрмұхан Жансая Оспанқызы
Ағылшын тілі пәні мұғалімі
"№51 гимназия" КММ
Ақтөбе қаласы

DAILY MEALS

Module 5 Food and Drinks Lesson 5	**School: № 51 Gymnasium**	
Date:	**Teacher's name: Nurmukhan Zhansaya**	
Grade: 4 A	**Number present:**	**absent:**
Lesson theme	**Daily meals**	
Learning objectives	4.4.1.1 Spell accurately some high-frequency words. 4.1.4.3 Recognise specific information on familiar everyday topics from short recordings with visual support. 4.1.2.2 Recognise words similar to words in a student's native language.	
Lessonobjectives	**Learners will be able to:** ▪ recognise and name new vocabulary for food items; ▪ read a short dialogue about daily meals; ▪ practise asking and answering questions about food preferences;	
ЕББҚ мақсаты	• learn new words • read a short dialogue about daily meals	
Valuelinks	➢ Respect, cooperation, self-confidence. ➢ Promote healthy eating habits and develop responsibility when choosing and talking about food and drink.	
AI	ClssDoja, chatgpt, gemini, canva.	

Plan

Stages / Time	Teachersactions	Students' actions	Assessmentcriteria	Resources
Beginning of the lesson Warming-up 7 min	**Organization moment:** **Revise the language of the previous lesson.** Greeting **Warming-up:** Affirmation song for the day 	Pupilssingandsong	The teacher assess learners for their ability. "Goodjob! Welldone!" 	Whiteboard

Middle of the lesson Presentation and practice. 30 min	**To present new food vocabulary. Activity 1: Listen, point, and repeat.** Present the new vocabulary. Play the audio. The pupils listen, point to and repeat the food items. Ask the pupils what food they like to eat for breakfast, lunch and dinner.	Suggested answer key • I like cereal for breakfast. • I like steak for lunch. • I like yogurt for dinner.	ClassDoja 1 point 	P.B.p.62, ex.1 Pictures
	Activity : Individual work. Descriptor: Write words under the picture and read. **(ЕББҚ)** **Activity: Choose the right dishes. Work group (ЕББҚ)** Pupils should choose right dishes and say about it. Descriptor 1 Look at the pictures 2. choose right dishes 3. makesentence	Write the words Make a sentence	Class Doja 1 point Class Doja 1 point 	Cards
	Activity :Wordwall Descriptor: Pupils should matching pictures **(ЕББҚ)**	**Pupilsshouldmatchingpictures**	ClassDoja 1 point	wordwall
	Activity book. Activity 4: Write the words. Then find and circle. The teacher instructs students to write the names of the food items under the corresponding pictures. After writing the words, they must find the words in the word search puzzle and circle them. Activity : Pair Work Work with cards. Make a dialogue. Descriptor: Answer the questions Activity :Educaplay Descriptor: Pupils find the words Consolidate the language of the lesson. Into divide two groups : health and unhealthy food Answerthequestions 	Students write the food names and then find and circle them in the puzzle. Make a dialogue. Find the words Writethewords	The teacher assesses the students' spelling of food words, their ability to find words in a puzzle, and their listening comprehension. Class Doja 1 point Class Doja 1 point Class Doja 1 point Class Doja 1 point ClassDoja 2 point	Activity book p.55 Cards Eduplay Cards Cards Wordwall
Feedback End of the lesson 1 min	wordwall			

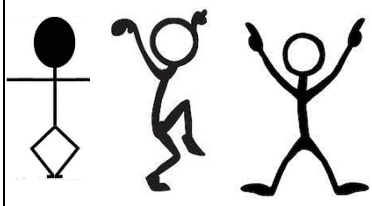
Мангубасова Зарема Асланбекқызы
Ағылшын тілі пәні мұғалімі
"№51 гимназия" КММ
Ақтөбе қаласы

STORY 2 (MODULES 3-4): THE SNOWMAN

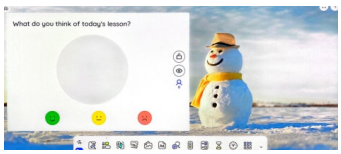
Unit: 4	**WEATHER**			
Teacher's name:	**Мангубасова Зарема Асланбекқызы**			
Date:				
Class: 3 Д	**Number present**:	**Number absent:**		
Theme of the lesson	STORY 2 (MODULES 3-4): The Snowman.			
Learning objective (s)	3.2.3.1 respond to basic questions with single words or short responses 3.3.2.1 identify some familiar words and signs on illustrations /pictures in common everyday situations; 3.3.5.1 read short, illustrated fiction and non-fiction stories written in very simple language using a dictionary.			
Lesson objectives	• to identify clothes • to listen to a story and read for pleasure • practice new vocabulary(scarf, gloves,coat,jumper,boots etc.) in sentences			
Assessment criteria	will able to use new words			
Values	National Unity			
Using ICT	Canva, Digital book, Wordwall, Classroomscreen			

Plan

Stages of the lesson	**Teacher's activities**	**Students' activities**	**Assessment**	**Resources**
Greeting	Greet students; students respond to greeting and take their places. *Hello, boys and girls!*	Greet teacher		
Beginning Brainstorming . 3 min	**Canva** **Let's guess the topic of our lesson together** **Boys and girls! Look at the board** There is a picture of a snowman on the board, the children have to guess what it is. For example: Who is this? What do you see on the screen? Do you play in the snow? Do you make snowmen? 	Students look at the pictures and answer the questions Ss answer: -It's a snowman -Snow, cloud, nose,eyes -Yes,we do -Yes, we make snowmen	**Oral Assessment** **Well done!** **Great!** **That's right!**	 Interactive board
Presentation ***3 min***	So today our topic is a snowman, write down today's date and topic. **Repeat to new words several times** Children repeat new words after the teacher several times.	Vocabulary: scarf, gloves,boots,coat,jumper	**Verbal Assessment**	

Practice ***5 min***	**Activity 1.Individual work.** Choose your words and say what you wear. What season do you wear these clothes? For example, I wear a jacket in winter Come to the board one by one Who wants to go to the board? Are there any volunteers? If you do it right, you will get 3 points 	The children come to the board one by one and each say, for example, I wear a coat in winter. I wear shorts in summer. 	Descriptor: choose the seasons correctly-1 p correctly uses verb "wear"-1 p knows their meanings-1 p **Total points**: 3	Flashcards for scarf ,gloves,boots,coat etc. Pictures
Warm up ***2 min***			**Self-assessment**	Flashcards
10 min	**Repeat the activities in the picture several times** Everyone stand up. Let's do our activities. Let.s repeat it again. Good job! Take your seats! 	Ss should repeat each activity several times	**Excellent!** **Very good!**	Student Books on p.55 Interactive board
5 min	**Activity 2. Group work.** Listen to the text, read in roles and translate. Open your books on page 54 Now let's read this text, then I'll read it to you. Next you must read in roles and translate this text. Are you ready? I give you 3 min. You get ready. 	Each groupgoes to the board, reads the text in roles and translates Ss says: Look, Mum! Kate is at the park. OK! Let's go! Translation: Ана,қарашы! Кэйт саябақта жүр. Жақсы, кеттік.	**Group assessment** Descriptor: know the meaning of the word-1 p all group members participate actively- 1 p reading the word correctly- 1 p correct translation- 1 p **Total points**: 4	
	Activity 3. Pair work. Put the words in the right place Open your workbooks on page number 55, look at the Ex.1 Write down in your copybooks I give you 2 min.	Children write answers on their notebooks and read them in turns.	Descriptor: know the meaning of the word-1 p	Workbook on p.55 ex.1

3 min **Ending of the lesson**	Have you finished? Check your answers! 	Sssays:Yes or No I have finished! 	correct reading of the word-2 p Total points: 3 **Well done!** **Great!** **That's right!**	
4 min	**Our national clothes** Do you know about our national clothes? What do you wear every Fridays? What are the names of the things in the pictures? Shapan is a long coat with ornaments Kazhekey is a national costume with ornaments worn by women and men. Saukele is a special women's headwear worn by brides. 	We wear kazhekey every Friday. It's very beautiful Ss says: Yes, we know It's a saukele It's a shapan It's a kazhekey Students come to the board and match the words in the right place	**Very good!** **Wonderful !** Good job!	Canva Screen Wordwall
Feedback ***5 min***	**Divide the pictures into two seasons** Let's test our knowledge about clothes Come here on by one! **How do you mark?** **Show me your points please!**	Ss says: I have 10 p I have 8 p I have 9 p Ss come to the board and choose their emotions	Take your seats!	Classroomscreen

	 Reflection using <u>classroom screen</u> platform **What do you think of today's lesson?** Let's all go to the board and click on the emotions. So, everyone stand up! Lesson is over! Goodbye! See you soon!	Goodbye teacher!		
Homework	Student's book p.48 learn new words			

Султангереева Наия Ганиевна
Ағылшын тілі пәні мұғалімі
"№51 гимназия" КММ
Ақтөбе қаласы

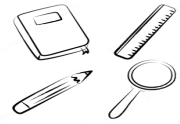

THE IMPACT OF INVENTIONS ON WORK

Unit5.Work and inventions		
School:	Gymnasium №51	
Teacher's name:	Sultangereyeva N.G.	
Date:		
Grade:11"B"	Number present:	absent:
Lesson title	The impact of inventions on work	
Learning objectives	11.2.2–Understandspecificinformationinextendedtalksandvideos. 11.3.5–Interactwithpeerstoexpressandjustifyopinions. 11.4.2–Usea rangeofvocabulary relatedtowork andtechnologyin writing.	

Lesson objectives (assessmentcriteria)	By the end of the lesson students will: - Learn and use new vocabulary related to inventions and work. - Understand the main ideas of a video about the impact of inventions. - Analyze positive and negative consequences of inventions. - Express their opinion in speaking and writing using target vocabulary.
Value links	**Empathy and self-expression** – In this lesson, students practice expressing their own thoughts, ideas, and feelings creatively while listening carefully to andevaluatingtheopinionsofothers.Byrespondingrespectfullytodifferent viewpoints and sharing their perspectives, learners develop empathy, open-mindedness,andeffectivecommunicationskills.Thisencouragesa supportive classroom environment where diverse ideas are valued and students feel confident to contribute.

Plan

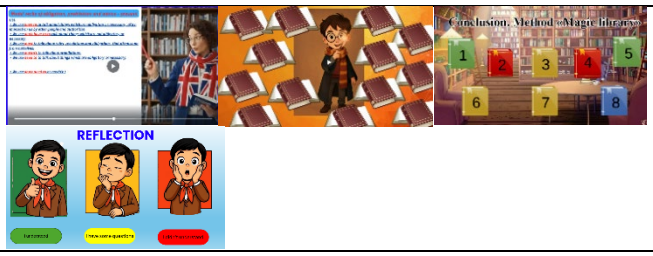
Stages/ Time	Teachersactions	Students actions	Assessment	Resources
Beginning I.Warm-up (2 min)	**Greeting.** Ask about the weather. The teacher sets the lesson objectives, letting students know whattoanticipatefromthelesson. Warm up Showimagesofdifferent workplaces. Ask: *Whatinventionscanyounotlive without?* *Whatinventionchangedtheworld most?* Elicitideasandwritekeywordson the board.	Learners read the given sentences on theboardandguess the topic and share with their ideas. Remember and recognizethemain vocabulary.	Teacher controles the process, gives feedback and asks additional questionsifit's nessasery. Teacher evaluatepupils with phrases like: "Good job! Welldone!" *Formative Assessment*	PPT presentation, interactive board
Middle **II. Vocabulary Introduction (10 minutes)**	Presentnewvocabularywordswith definitions: *invention, inventor, innovation, technology, prototype, efficiency, productivity, automation, patent, manual labor, AI, labour-savingdevice.* • Give examples for each word. Organizematchingtask individually.	• Matchwordswith definitions on worksheet. • Askquestionsi f unclear. 	**Descriptor:** Correctly matches at least 8–10wordswith definitions. Usesvocabulary accurately in sentences. Total:3poi nts	PPT slide withwords &definitions. Worksheet formatching task.
III. Watching theVideo (10 min)	Playvideoaboutthecottongin. Ask comprehension questions: *1. Whatinventionisfeaturedatthe beginning?* *2. How did it change the industry?* *3. What negative impact did it have?* *4. Giveoneexampleofamodern invention that changed life.* 	• Watchthevide o attentively. • Answer comprehensio n questionsorallyor in writing.	**Descriptor:** • Identifies the main invention mentionedinthe video. • Explainshow it changed productivity. • Describesa t least one negative consequence. Total:2poi nts	• **Pre-watchin g method** • Video about the cottongin. • Comprehens ionquestion cards.

IV. Pair Work Discussion (5 min)	Assign students in pairs. Ask discussion questions: *1. Whatisyourfavouriteinvention and why?* *2. Canyouimaginelifewithout electricity or the Internet? Suggest3futureinventionsthat can help people.*	Discussquestions with partner. • Shareideasorally with the class. 	**Descriptor:** • Gives full answers(3–4 sentences). • Usesatleast 3–4 new vocabulary items. • Provides logical arguments. Total:3points	• **While-watching method** • Question cards (“Magic Box”) PPTslide with questions.
V.CreativeGroup Work – 'Invention Story' (10 min)	Divide students into small groups. Explaintask:createastoryabouta new invention including: - *Theproblemitsolves* - *Positive consequences* - *Negative consequences* - *Targetvocabularyusage* Supportandguidegroupsas needed. 	• Workingroupsto createashortstory. • Use target vocabularyactively. Presentstorytothe class.	**Descriptor:** • Storyincludes problem, solution, and consequences. • Bothpositive and negative effects are described. • Target vocabulary is used appropriatel. Total:4points	• **Post-watching method** • Worksheets for story planning. • PPT slide with instructions. • “Magic box” for inspiration.
End. Reflection(3 min) Homework	**FEEDBACK** Learnersprovidefeedbackonwhat they have learned at the lesson. **Ex:P:** Home task: Assignessay:120–150words“Will Artificial Intelligence replace humans at work in the future?” - Giveguidanceonstructure and vocabulary.	Whatworkedwellforyouintoday’s class? Whatcouldwehavedonedifferentlyto make today’s class better for you? Whatareyouwonderingaboutafter today’s lesson? Whatdidyoufinddifficultabout today’s lesson?		Poster Success Ladder

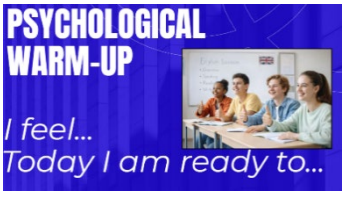
Сакенова Назгул Нурлыбековна
Ағылшын тілі пәні мұғалімі
"№51 гимназия" КММ
Ақтөбе қаласы

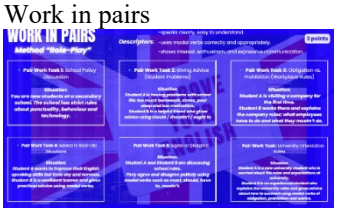
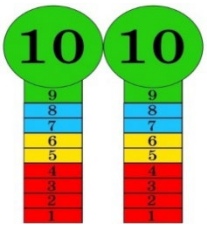

GRAMMAR IN CONTEXT: MODEL VERBS OF OBLIGATION, PROHIBITION, AND ADVICE – PRESENT

Unit: 5Reading for pleasure: Money matters	**Lesson 51**	
Teacher name: Sakenova N.N		
Date: 20.01.2026		
Grade: 10 B	**Number present:**	**absent:**
Lesson title	Grammar in context: model verbs of obligation, prohibition, and advice – present	
Learning objectives	10.6.5.1 - use a range of transitive and intransitive verb complementation patterns on a wide range of general and curricular topics 10.3.6.1 - navigate talk and modify language through paraphrase and correction in talk on a wide range of familiar and some unfamiliar general and curricular topics 10.5.3.1 - write with grammatical accuracy on a wide range of general and curricular topics	
Lesson objectives	**Learners will be able to:** ■ distinguish obligation, prohibition and advice; * use modal verbs correctly in sentences; * create a dialogue using at least three modal verbs.	
AI		
Values	**Responsibility,respect,discipline**	

Plan

Stages / Time	Teachers actions	Students actions	Assessment criteria	Resources
Beginning of the lesson Warming-up 3 min.		**The aim:** To develop pupils speaking skills and create friendly atmosphere **Efficiency:** By wishing each other they feel better and	The teacher to assess learners for their ability. "Good job! Well done!" *Formative Assessment*	*Pictures*

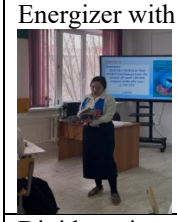
Pre-learning «Brainstorming» method **7 min.**	***Lead – In*** Ask students to brainstorm different professions. • Then ask: What are the most popular types of jobs in Kazakhstan? Have you already thought about your future profession? Would you like to be a doctor, a teacher or follow the steps of your parents? • Elicit some responses	feel the support of others *Students of the class are listed.* *Students' attention is drawn to the lesson.* *Students say different words from the picture* •Learners remember previous lesson vocabulary •*Learners answer the questions*	 *Good job!* **Descriptor:** *- remembers the lesson passed* *Point 1* **Assessment criteria** make basic statements related to future simple	*worksheet* *Picture*
Middle of the lesson Presentation part. **30 min**	**Individual work** Ex-s2,3 P:60 Ask students to look at the sentences and answer question Work in pairs Work in groups. **Conclusion** 6.When do we use had better instead of should? To give strong advice and warn (to give strong advice and warn about consequences) 7.Which modal verb do we use to talk about about permission? (can, are allowed to) 8.Is ‘d short for had or would in this sentence? You’d better keep your money in your pocket? (had) 	a) Learners look at the sentences and answer the question **ANSWERS** 1 have to/must/need to 2 don’t have to/doesn’t need to/needn’t 3 mustn’t/aren’t allowed to/can’t 4 ought to/should/’d better b) Learners answer the questions **ANSWERS** Discuss in groups: - Do you agree with all the rules mentioned in the text? Why / Why not? - Which rule or piece of advice is the most important for you? - Are there any rules you would change or add? Learners correct these sentences **ANSWERS** True or False 1. Employees and students must attend meetings or classes on time. 2. It is allowed to ignore deadlines. 3. Personal devices mustn’t be used in inappropriate situations. 4. Everyone should take short breaks to avoid fatigue.	**Descriptor:** - look at the sentences - answer the question Total: 2 point Self assessment **Descriptor:** -answer the questions Total: 2 point **Descriptor:** -correct these sentences Total: 2 point **Descriptor:** -complete the sentences Total: 2 point -Make CCQ questions Yes / No Total: 1 point Total: 10 point	 Card Worksheet Students book

		5. Health is not important for productivity. • Learners complete the sentences with some of these words **ANSWERS** 1.Which grammatical structure(s) do we use to express obligation or necessity? (have to, must, need to 2. Which grammatical structure(s) do we use to say there is no obligation or necessity? (don't have to, don't need to,needn't) 3. Which grammatical structure(s) do we use to say something is prohibited or not possible? (mustn't, aren't allowed to, can't) 4. Which grammatical structure(s) do we use to give advice or recommendation? (ought to, should, had better) 5. How do you make this sentence into a question? We all have to use money. (Do we all have to use money?)		
End of the lesson **5 min**	**FEEDBACK** Learners provide feedback on what they have learned at the lesson. **Ex: P:** Home task:Make up sentences using modal verbs.			

Оразова Самал Талапқалиқызы
Ағылшын тілі пәні мұғалімі
"№51 гимназия" КММ
Ақтөбе қаласы

GRAMMAR: PAST PERFECT SIMPLE-PAST PERFECT CONTINUOUS

Unit: 5	**Reading for pleasure**			
Teacher's name:	**Orazova S.T.**			
Date:				
Class: 9 A	**Number present**:	**Number absent:**		
Theme of the lesson	Grammar: Past Perfect Simple-Past Perfect Continuous			
Learning objective (s)	9.6.10.1 use present continuous forms and past continuous, including a growing variety of passive forms, on a range of familiar general and curricular topics; 9.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a wide range of familiar general and curricular topics;			
Lesson objectives	• use present and past continuous forms without support • present Past Perfect Simple and Past Perfect Continuous and give Ss practice in using them in context			
Plan				
Stages of the lesson	**Teacher's activities**	**Students' activities**	**Assessment**	**Resources**
Greeting	Greet students; students respond to greeting and take their places. Hello, boys and girls! How are you?			
Warm-up	Warm wishes • Be active • Be positive Energizer with class 	Open answer		https://www.youtube.com/watch?v=g4ea2GmBqFo
Presentation	Divide into groups by randomizer **Presentation Grammar. Recognition exercise.**		Verbal Assessment	https://flippity.net/rp.php?c=Zamira,Nazym,Akhmet,Milana,Anel,Magzhan,Didar,Erasyl,Nurila,Kadyrzhan,Dauren,Madina&t=Random%20Name%20Picker

	Ask Ss to read through the first example in the grammar box. • Draw Ss' attention to the verbs in bold in the sentence *(got, had grabbed)* and ask them to tell you which action happened first and which followed. Tell Ss to find examples of the Past Perfect Simple in the text (I hadn't seen him...., one of the beasts had grabbed..., …that had swallowed one of his companions…). Draw Ss' attention to the verb in bold and ask them what they notice about the formation of the Past Perfect Continuous (had been + the main verb with -ing). • Ask Ss to tell you when they think the tense is used.	Students present the understanding by coming up with own examples. 		Textbook Grammar Reference
Practice	**Writing practice**. Exercise 1 **Descriptor:** -find Past Perfect or Past Perfect Continuous from the extract of novel «20,000 leagues under the sea» p.121-123 Exercise 2 Wordwall **Descriptor:** -tap the correct answer Exercise 3 MATCHING **Descriptor:** -match the first part of the sentence on the left with the correct ending on the right. 2 points Exercise 4.PAIR WORK **Descriptor:** -fill in the schedule with things you did yesterday. -take turns asking and answering past perfect questions with already and yet. Exercise 5. Listening **Descriptor:** - complete the text with the correct form of the past simple or past perfect	KEY: 1. had been forming 2. talked 3. had 4. decided 5. had been thinking 6. spoke 7.had already decided 8. suggested 9. hadn't thought 10. thought 11. realized Own answers 1.g 2.e 3.h 4.a 5.i 6.d 7.j 8.b 9.f 10.c Own answers 1.had...been sleeping, reached 2.didn't recognise,hadn't seen 3.had finished, landed	1 point 1 point 2 points 2 points 2 points	S/b:p.121-123 https://wordwall.net/resource/38354084/past-perfect-past-perfect-continuous PPT PPT https://www.youtube.com/watch?v=qolhP9wzLtQ

	- use the verbs in the box 2 points Exercise 5.Jeopardy(team work) **Descriptor:** - answer he questions	4.looked,realised, had been talking 5. had caught 6.arrived,hadn't been waiting Own answers	 2 points	https://jeopardylabs.com/play/past-perfect-past-perfect-continuous
Ending the lesson ***Feedback***				
	3-2-1 feedback activity 	Have students write or talk about 3 things they learned, 2 things they still want to learn, and 1 question they have.		
Homework	W/B ex A p 106			
Reflection	Answer the most relevant questions to reflect on your lesson. Were the lesson objectives/learning objectives realistic? What did the learners learn? What did/didn't you like? What was difficult?			

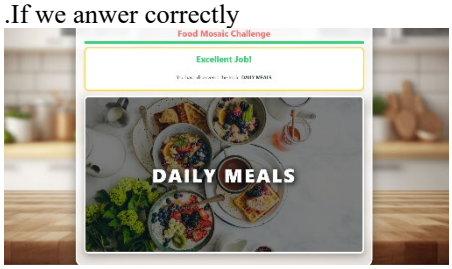
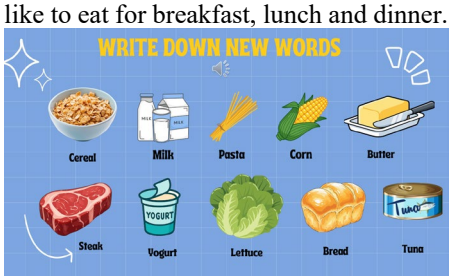
Тәңірберген Самал Сапарғалиқызы
Ағылшын тілі пәні мұғалімі
"№51 гимназия" КММ
Ақтөбе қаласы

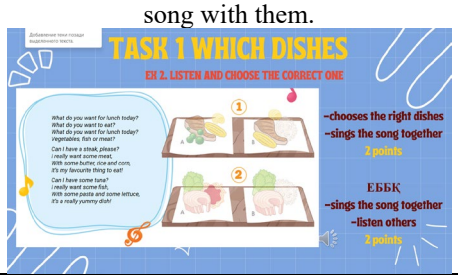

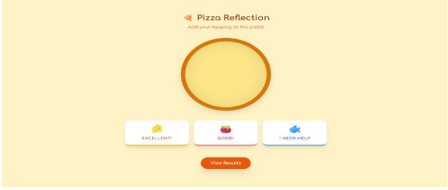
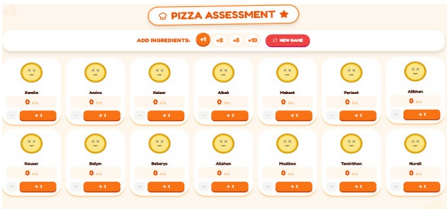
DAILY MEALS

Module 5 Food and Drinks Lesson 5	**School:51**
Date: 22.01	**Teacher name:Tanirbergen S.**
Grade: 4 G D B	**Number present: absent:**
Lesson theme	**Daily meals**
Learning objectives	4.4.1.1 Spell accurately some high-frequency words. 4.1.4.3 Recognise specific information on familiar everyday topics from short recordings with visual support. 4.1.2.2 Recognise words similar to words in a student's native language.
Lesson objectives	**Learners will be able to:** ▪ Practice and name new vocabulary for food items; ▪ Practice asking and answering questions about food preferences; sing a song and learn vocabulary;
Bitutas Tarbie	➢ Respect, cooperation, self-confidence. ➢ Promote healthy eating habits and develop responsibility when choosing and talking about food and drink.
AI Tool	➢ Vibecoding (assessment board, reflection board, VEO 3)

Plan

Stages / Time	Teachers actions	Students' actions	Assessment criteria	Resources
Beginning of the lesson Warming-up 7 min	**Organization moment:** **Revise the language of the previous lesson.** Checking homeworks with question After that we`ll discover the today`s topic .If we anwer correctly **Warming-up:** Fox and rabbit from ZOOTOPIA comes and introduce the new words 	Pupils respond to questions and participate in the miming game. e.g., Yes or no *Discover the topic DAILY MEALS*	The teacher assess learners for their ability. "Good job! Well done!" *Listening*	Whiteboard, lead in html *VEO 3*
Middle of the lesson Presentationand practice. 30 min End of the lesson 8 min	**To present new food vocabulary.** **Activity 1: Listen, point, and repeat.** Present the new vocabulary. Play the audio. The pupils listen, point to and repeat the food items. Explain, in L1 if necessary, what the three main meals of the day are. Ask the pupils what food they like to eat for breakfast, lunch and dinner. **Look and say which words are international words. Can you think of some more international words for food?**	Suggested answer key • I like cereal for breakfast. • I like steak for lunch. • I like yogurt for dinner. Suggested answer: key: sushi, paella, hot do		P.B.p.62, ex.1 Pictures
	INDIVIDUAL WORK **Activity 1: Sing the Can I have ... song! (Track 43)** Play the audio for the song. Have students listen the first time. Play it a second time and encourage them to sing along. Practice any difficult parts of the	Students get a paper and listen also sing together Choose	Descriptor chooses the right dishes -sings the song together 2 points	P.B.p.62, ex.2 Audio CD (Track 48) Pictures

	song with them. 	right dish The pupils sing the song along with the audio.		
	PAIR WORK **Teacher gives food list and put the poster on the board** 	Students ask each other What they need to buy And theur partner must be a seller and give the correct food	Descriptor -ask partner for food correctly -give food correctly -use Can I have ? 3 points	P.B.p.62, ex.3 Audio CD
	Activity book. **Activity 1: Write the words. Then find and circle.** The teacher instructs students to write the names of the food items under the corresponding pictures. After writing the words, they must find the words in the word search puzzle and circle them. **Pair work ЕББҚ** **GROUP WORK** Teacher gives poster for each group Group member choose Gives worksheets and markers **Consolidate the language of the lesson.** **Game** The teacher shows a picture for 1 minute	Students write the food names and then find and circle them in the puzzle. Students listen to the teacher and tick the correct food items for each person's meal.. Students make a poster and present to the class	The teacher assesses the students' spelling of food words, their ability to find words in a puzzle, and their listening comprehension. -make a poster -write/choose ingredients correctly -present to the class -work in a group 4 points	Activity book p.55

	And after 1 minute check students` memorize Reflection Pizza Reflection Scoreboard **HOMEWORK : AB p 55**	Students remember What food can they remember ? And answer one by one Students rate themselves In today`s lesson	Let's remember ! 1 point	

Изтелеуова Нурлыгул Тулеповна
Бастауыш сынып мұғалімі, педагог-сарапшы
Қызылүй орта мектебі
Атырау облысы, Махамбет ауданы

«ЛОГИКАЛЫҚ ЕСЕПТЕР»

Түсініктеме.

6-7 жастағы баланың абстрактілі ойлау деңгейі-дәстүрден тыс және қызықты тапсырмаларды орындауға қажетті логикалық пайымдаулар құру, ой қорытуды жүргізе алу біліктерін қалыптастыру бойынша жұмыстар жүргізуге мүмкіндік береді. 1 сыныпта аптасына 1 сағат, оқу жылының 1 жарты жылдығына 16 сағат жүктеме берілген.

Бірінші сыныпқа арналған арнайы курс «Логикалық есептер» дәстүрден тыс және қызықты тапсырмаларды орындау үшін қажет пайымдау жасау, ой қорыту білігін қалаптастыру бойынша жұмысты жалғастырады. Тапсырмалардың мазмұны бірінші сынып оқушыларына математиканы оқыту әдістемесін дамытудағы қазіргі тенденцияларды ескере отырып құралған жаттығулар жүйесіне негізделген.

Балалардың танымдық қабілеттерін дамытып пәнге деген қызығушылықтарын арттырудың негізгі бір жолы - дидактикалық материалдар мен қызықты тапсырмалар. Есеп зерделілікке, қиялдауға, тапқырлыққа, шапшаң есептеу қабілеттерін дамытуға тәрбиелейді. «Логикалық есептер» бағдарламасы арқылы оқушылар қоршаған ортаны таниды, ұлттық

мәдениетті, моральды, дүниетанымды сезіне бастайды, сөйлеуге дағдыландыруда оқушының өзіндік ерекшелігі айқындала түседі. «Логикалық есептер» бағдарламасы арқылы оқушылар тез ойлау, жылдам есептеу дағдылары қалыптасады. Бұған қоса оқып—үйрену барысында оқушылар алғашқы тілдік мағлұматтарды меңгереді, ақыл-ойы, сөйлеу дағдылары жетілдіріледі.

Көңілді жаттығулар, викториналар, ребустар, дыбыстық диктант, өздік диктант, терме диктант, көру диктант, сөздік диктант, грамматикалық эстафеталар, сөзжұмбақтар шешу, қызықты тапсырмалар құрастыру баланың ойын ұштай түсіп, ұстамдылыққа, еңбектене білуге тәрбиелейді.

Оқушының қиялын дамытып, өз бетімен жұмыс істеуге икемдейді. Өтілетін жұмыстар мен тапсырмалар оқушылардың жас ерекшеліктерін ескеріп, білімдерін жетілдіріп, дамытуға арналған.

Бағдарламаның маңыздылығы:

Оқушыларды оқуға, сауатты жазуға үйрету, негізгі тілдік ұғымдармен таныстыру, өз ойы мен пікірін еркін жеткізе білу, фонетика, грамматика саласында тілдік білімдерін игеру. «Логикалық есептер» арнай курс бағдарламасында келесі тапсырмалар түрлері енгізілген:

-геометриялық мазмұндағы және кеңістік ұғымын дамытуға арналған тапсырмалар;
-комбинаторлық тапсырмалар;
-заңдылықтарды, реттілікті анықтауға арналған тапсырмалар;
-жиынмен байланысты амалдарды орындауға арналған тапсырмалар;
-өзара-бірмәнді сәйкестік;
-математикалық басқатырғыштар;
-логикалық қортындылар;
-лабиринттер;
-көңілді жаттығулар (блиц-әртүрлі тапсырмалар);
-сөзжұмбақтар;
-реттеуге арналған тапсырмалар.

Мақсаты:

-Оқушыларға грамматикалық білім, білік, дағдыларын игерту;
-Шығармашылық қабілеттерін арттыру;
-Зейінін, еске сақтау, байқағыштық, қиялдау, танымдық іс-әрекеттерімен өздігінен білім алуға, ізденуге бейімдеу.
-Оқушының оқу мен жазу дағдыларын жетілдіріп, өз ойы мен пікірін еркін жеткізе алатын дара тұлға тәрбиелеу.

Міндеті:

-оқушының тұлға ретінде қалыптасуына әсер ету;
-ақыл-ойын және ерік пен сезім белсенділігін арттыру;
-логикалық ойлау қабілеттерін арттыру;
-оқушылардың танымдық қабілетін дамытып, қызығушылығын арттыру.
-сөйлеу туралы қарапайым түсінік беру;
-сөздің дыбыстық құрылымы туралы түсінігін дамыта түсу;
-оқушылардың сауатты,көркем жазу дағдыларын жетілдіру;
-оқушының ойын жүйелі жеткізе білуге дағдыландыру;
-қоршаған ортамен ізгі қарым-қатынас жасай білуге тәрбиелеу:

Бағдарламаның атауы

1 сыныпқа арналған математикалық бағыттағы «Логикалық есептер» курсының бағдарламасы

Бағдарламаның мақсаты

Оқушының логикалық ойлау қабілеттерін және шапшаң есептеу дағдыларын жетілдіріп, өздігінен жұмыс жасай алатын жеке тұлға тәрбиелеу.

Бағдарламаның міндеттері

- Логикалық тапсырмалар арқылы жеке зейінін дамыту және қалыптастыру.
- Назар аудару ,елестету,есте сақтау, сұрыптау.
- Ойша тұжырымдама жасау.

Бағдарламаның маңыздылығы

Оқушыларды есептеу біліктілігі мен дағдыны қалыптастыру үрдісінде өзін өзі бақылай алуға үйрету, негізгі математикалық тілдік ұғымдармен таныстыру.

Күтілетін нәтиже

- математикалық түсініктерді меңгереді
- оқушылардың оқу, математикалық сөйлеу дағдылары ұштаса түседі.
- Бір амалмен шығаратын қарапайым есетерді түсініп шығару.
- өз бетінше есептерді құрастыра біледі.
- дұрыс жазу ережесін меңгереді.
- шығармашылық қабілеттері артады.
- Есте сақтау қабілеті артады.
- Қиялдау қабілеті кеңейеді

Білім, білік, дағды деңгейіне қойылатын талаптар

Білімі:

- көрсетілген тәсілдерді пайдалана отырып, өрнектердің мәндерін ауызша есептей алу:
- көбейту және бөлуді баған түрінде орындау және оны тексеру:
- көбейту мен бөлу амалдарынан тұратын және жақша арқылы жазылған өрнектердегі амалдардың орындалу тәртібін анықтау және өрнектің мәнін таба білу:
- көбейту және бөлу амалдарынан тұратын, көбейту, бөлу амалдарының компоненттері мен нәтижесінің өзара байланысы арқылы теңдеулерді шеше білу;

Біліктілігі:

- математикалық білімді күнделікті өмірде қолдана алу;
- өтілген материалдар бойынша оқушылар тарапынан жиі жіберілген қателерді анықтай алу;
- көбейту және бөлу амалдарын шапшың есептей алу;

Дағды:

- жылдам есептей алу;
- математикалық ұғымдарды меңгеру
- шығармашылық және логикалық қабілетін арттыру.

Қоғамның қазіргі даму кезеңінен туындап отырған сұранысқа орай анықталған мақсаттар мен міндеттер бастауыштың математикалық білімінің жаңа мазмұнын жасаудың, онымен үйлесімді оқытудың әдіс-тәсілдерін, құрал-жабдықтарын және ұйымдастыру түрлеріндегі математикалық сауаттылықты анықтаудың қажеттілігін көрсетеді. Осыған орай бүгінгі күн талабына сай даярланған, көзі ашық, білім дәрежесі жоғары, жан-жақты дамыған адамды қалыптастыру үшін сапалы білім беру қажеттілігі туындап отыр. Бүгінгі күні математиканың қолданылмайтын жері жоқ. Сондықтан әр оқушыны математикалық сауаттылықтың жоғары деңгейіне жеткізу міндеті тұр. Осы міндетті шешу мақсатында сынып оқушыларының математика пәніне деген қызығушылығын арттыру үшін, білім, білік дағдыларын арттыру мақсаты «Логикалық есептер» бағдарламасын жасадық. «Логикалық есептер» бағдарламасы арқылы оқушылар тез ойлау, жылдам есептеу дағдылары қалыптасады Бұған қоса математикалық, логикалық, танымдық мағлұматтарды меңгереді, ақыл-ойы, ойлау қабілеті жетілдіріледі.

Қосындыны табуға арналған есептер

1.Дымбілмес алдында 4 құлпынай, содан кейін 3 құлпынай жеді. Дымбілмес барлыға неше құлпынай жеді?

2. Айнұр 2 пирамида, ал Гүлнұр 3 пирамида құрастырды. Екі қыз неше пирамида құрастырды?

3. Алпамыс аптасына 3 кітап, ал Берік сонша кітап оқыды. Балалар қанша кітап оқыды?

4. Күлшекызға 3 тиін және 7 қоян қонаққа келді. Күлшекызға барлығы неше қонақ келді?

5.Қызыл телпек әжесіне 6 тәтті тоқаш және 3 етті тоқаш әкелді. Қызыл телпек барлығы неше тоқаш әкелді?

6.Асанда 4 машина, ал Үсенде сонша ұшақ ойыншықтары бар. Балаларда барлығы неше ойыншық бар?

7.Кірпі 3 саңырауқұлақ, ал тиін 5 саңырауқұлақ жинады. Олар барлығы неше саңырауқұлақ жинады?

8. Гауһар 5 гүл, ал Жауһар 4 гүл жинады. Қыздар қанша гүл жинады?

9. Аюға туған күніне арнап таңертең 6 бөшке бал, түсте 3 бөшке бал әкелді. Аюда барлығы неше бөшке бал болды?

10. Бірінші сөреде-3 кітап, ал екінші сөреде-7 кітап тұр. Екі сөреде барлығы неше кітап?

Азайғышты табуға арналған есептер

1. Қоян 4 сәбіз жегеннен кейін ода тағы 5 сәбіз қалды. Қоянда қанша сәбіз болды?

2. Ара бақбақтан тосап қайнатты. Ол досына 3 банка бергеннен кейін, 7 банка қалды. Арада қанша банка тосап болды?

3. Бөбектер ұшу шарында 2 километр ұшқаннан кейін, оларға тағы 3 километр ұшу қалды. Бастапқы кезде Бөбектерге қанша километр ұшу қажет болды?

4. Суретші қорабынан 6 бояу алғаннан кейін, 4 бояу қалды. Суретшіде қанша бояу болды?

5. Қоян көжектеріне 4 сәбіз бергеннен кейін, тағы 3 сәбіз қалды. Қоянда қанша сәбіз болды?

6. Себеттен 5 алма алғаннан кейін, онда тағы 5 алма қалды. Себетте қанша алма болды?

7. Карлсон 6 тәтті нан жегеннен кейін, 4 тәтті нан қалды. Карлсонда неше тәтті нан болды?

8. Айдана 5 гүлге су құйғаннан кейін 2 гүлге су құйюқа үлгерген жоқ. Айдананың гүлзарында қанша гүл өсіп тұрды?

9.Винни-Пух 4 бөшке бал жегеннен кейін, тағы 2 бөшке бал қалды. Винни- Пухта қанша бөшке бал болды?

10. Пошташы 8 журнал таратқаннан кейін сөмкесінде 2журнал қалды. Пошташыда неше журнал болды?

Бірнеше бірлікке азаюға берілген есептер

1. Қоянда 5 қызыл және 2-ге кем көк шар бар. Қоянда қаншакөк шар?

2. Арманда 6 машина, ал Ерланда 3 машина кем болды. Ерланда неше машина болды?

3. Айман 8 есеп шығарды, Баян 3 есеп кем шығырды. Баян неше есеп шығарды?

4. Аюда 6 шар бар, Қоянда 3 шар кем болды. Қоянда қанша шар болды?

5. Дымбілмес 4 балмұздақ жеді, Білгіш 2 балмұздақ кем жеді. Білгіш қанша балмұздақ жеді?

6. Тиін 7 жаңғақ , ал алманы 5-ке кем жинады. Тиін қанша алма жинады?

7. Сәуле 4 сурет салды, ал Айгүл 2 сурет кем салды. Айгүл неше сурет салды?

8. Кірпі қысқы азығын жинап, бірінші күні – 9 алма, ал екінші күні 3- ке кем алма жинады. Кірпі екінші күні қанша алма жинады?

9. Қызыл телпек әжесіне 10 тәтті нан және 6-ға кем тоқаш әкелді. Қызыл телпек әжесіне қанша тоқаш әкелді?

10. Үйрек бірінші күні 8 балапан, ал екінші күні 2 балапан кем шығарды.Үйрек қанша балапан шығарды?

Бірнеше бірлікке артыруға арналған есептер

1. Диқаншылар күзгі егістік жұмыстарында 4 машина бидай және 3 машина артық арпа қоймаға жеткізді.Диқаншылыр қанша машина арпа жеткізді?

2. Гүлнәр 3 кәмпит, ал Шолпан 2 кәмпит артық жеді. Шолпан қанша кәмпит жеді?

3. Қорапта 6 қарындаш және 3-ке артық фломастер жатыр. Қорапта қанша фломастер жатыр?

4. Жанар 2 шелек, ал Майра 3 шелек артық құлпынай жинады. Майра неше шелек құлпынай жинады?

5. Гүлзарда 6 қызғалдақ және одан 3-ке артық сарығалдақ өсіп жатыр. Гүлзарда қанша сарығалдақ өсіп тұр?

6. Дәулетте 4 машина, ал Саматта 5 машина артық.Саматта неше машина бар?

7. Дәрігер бірінші күні 7 бала , ал екінші күні 3 балаға артық қабылдады. Дәрігер екінші күні қанша бала қабылдады?

8. Болатта 3 дәптер, ал Қайратта одан 3 дәптерге артық дәптер бар. Қайратта неше дәптер бар?

9.Тігінші 2 қызыл көйлек , және одан 3- ке артық көк көйлек тікті. Тігінші қанша қызыл көйлек тікті?

10. Қарлығаш балапандарын қоректендіру үшін таңертең 7 құрт, ал түсте одан 2 құрт артық ұстап әкелді. Қарлығаш түсте қанша құс ұстап әкелді?

Ой ұшқырлығына құрылған есептер

1. Ағаш басында 2 балық отыр еді. Оларға тағы 2 балық ұшып келді. Барлығы неше балық болды? (балықтар ағашта отырмайды және ұшпайды.)

2. Алма ағашында 10 алма, ал үйеңкі ағашында одан 2 алма аз өсіп тұр. Үйеңкі ағашында неше алма өсіп тұр? (Үйеңкіде алма өспейді)

3. Тақта алдында 3 бала тұр.Олар:Самат, Марат, Қанат. Марат ортасында тұр. Маратты қозғамай қалай шетке тұрғызуға болады?

4.Үй тышқанның неше құлағы бар?

5.Жанұяда 7 ер баланың бір-бірден қарындасы бар. Жанұяда қанша бала бар? (8 бала:7 ұл,1 қыз)

6.Самат, Марат, Қанатты орындыққа әртүрлі ретпен қалай отырғызуға болады? (а)Самат, Марат, Қанат. ә)Самат, Қанат,Марат. б)Марат, Самат, Қанат. в) Марат, Қанат, Самат. г)Қанат,Самат,Марат. ғ)Қанат,Марат,Самат.)

7. Аулада жүрген бұзаулар мен тауықтардың аяқтарының саны –он. Аулада неше тауық, неше бұзау болуы мүмкін? (2 тауық, 2 бұзау)

8. Үш ағайындының ішінде Асқар, Айдардан ұзын, ал Айдар Жарастан ұзын. Кім ұзын бойлы Жарас па әлде Асқар ма? (Жарас Асқардан аласа)

9. Екі адам қалаға келе жатып жолда тағы 5 ауылдасын кездестірді. Қалаға ауылдан неше адам келе жатыр еді? (2 адам)

10. жанар ме Анар-апалы-сіңілі. Жанар 2 інісі бар екенін айтты. «Менің де екі інім бар,» -деді Анар. Бұл үйдің неше баласы бар? (төрт баласы бар.)

Қолданылған әдебиеттер

1. Қызықты математика Алматы кітап 1998.

2. «Ойнайық та, ойлайық» Алматы кітап 1996.

4.Қазақстан Республикасы бастауыш білім беру стандарты. Алматы, 2003ж.

5.«Кім зерек?» Алматы 1993.

6.«Бастауыш мектептің математикасы» Т.Л.Пахомова

7.«Математикадан өзіндік және бақылау жұмыстары» авторлары: К.Ерешева, Г. Жамалбекова «Өлке» баспасы Алматы 2009

8.«Қызықты математика» Ә.Б.Ақпаева,Л.А.Лебедева, В.В.Буровова «Алматыкітап» 2011ж.

9.«Математикадан дидактикалық ойындар және қызықты тапсырмалар» Ш.Х.Құрманалина, С.Ш. Сәрсенбаева, Р.Қ. Өміртаева «Атамұра» 1997ж.

Шаяхметова Дана Есимханқызы
Дефектолог, педагог-модератор
"Жетісу облысы білім басқармасының Сарқан ауданы бойынша білім бөлімі" мемлекеттік мекемесінің "Жетісу орта мектебі мектепке дейінгі шағын орталығымен" коммуналдық мемлекеттік мекемесі

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ЖАСТАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ СӨЙЛЕУ ТІЛІНІҢ ДАМУЫ

Аннотация: мақалада мектепке дейінгі жастағы балалардың сөйлеу тілінің даму ерекшеліктері және дефектологтың түзете-дамыту жұмысындағы негізгі бағыттары қарастырылған. Сөйлеу тілінің дыбыстық жағы, сөздік қор, грамматикалық құрылым, байланыстырып сөйлеу мәселелері талданып, ойын технологиялары мен дәстүрлі емес әдістердің тиімділігі көрсетілген. Сонымен қатар ата-анамен бірлескен жұмыстың маңызы айқындалған.

Кілт сөздер: сөйлеу тілі, мектепке дейінгі жас, дефектолог, сөздік қор, дыбыс айту, байланыстырып сөйлеу, ойын технологиясы, мнемотехника, ертегі терапиясы, ата-анамен жұмыс.

Мектепке дейінгі жастағы баланың сөйлеу тілінің дамуы оның жалпы психикалық, танымдық және әлеуметтік қалыптасуының негізгі көрсеткіштерінің бірі болып табылады. Баланың қоршаған ортамен қарым-қатынасқа түсуі, ойын жеткізуі, эмоциясын білдіруі, сұрақ қоюы және өзге адамдардың сөзін түсінуі ең алдымен сөйлеу тілі арқылы жүзеге асады. Сондықтан мектепке дейінгі кезеңде сөйлеу тілін дамыту мәселесі дефектолог жұмысының маңызды бағыты ретінде қарастырылады. Әсіресе қазіргі уақытта сөйлеу тілінің әртүрлі бұзылыстары бар балалар санының артуы мамандардан түзете-дамыту жұмыстарының мазмұнын жаңартуды, тиімді әдістер мен технологияларды пайдалануды талап етеді.

Мектепке дейінгі кезең – сөйлеу тілі қарқынды дамитын ең сезімтал уақыт. Баланың өмірінің алғашқы жылдарында дыбыстарды естуі, сөздерді қабылдауы, қарапайым сөйлемдер құрастыруы, кейін күрделі ойды жеткізуі біртіндеп қалыптасады. Екі-үш жас шамасында бала қарапайым сөз тіркестерін қолданса, төрт-бес жасында сөйлем құрастырып, заттар мен құбылыстар арасындағы байланысты сипаттай бастайды. Ал мектепке дейінгі ересек жаста баланың сөздік қоры кеңейіп, байланыстырып сөйлеу, әңгімелеу, сұраққа толық жауап беру, өз ойын жүйелі түрде жеткізу дағдылары дамиды. Егер осы кезеңде сөйлеу тілінің дамуы жеткіліксіз болса, бұл кейін баланың мектептегі оқуына, жазу және оқу дағдыларының қалыптасуына кері әсер етуі мүмкін.

Сөйлеу тілінің дамуы бірнеше құрамдас бөліктен тұрады. Оның ішінде дыбыстық жағы, сөздік қор, грамматикалық құрылым және байланыстырып сөйлеу ерекше орын алады. Дыбыстық даму барысында бала барлық дыбыстарды дұрыс айтуға, сөздерді анық және түсінікті жеткізуге үйренеді. Кейбір балаларда дыбыстарды алмастыру, бұрмалап айту немесе тастап кету байқалады. Мысалы, «р», «л», «ш», «с» дыбыстарын дұрыс айта алмау мектепке дейінгі жаста жиі кездеседі. Мұндай жағдайда дефектолог артикуляциялық жаттығуларды, тыныс алу жаттығуларын, тіл және ерін қимылдарын дамытуға арналған ойындарды қолдануы қажет.

Сөздік қордың дамуы да сөйлеу тілінің маңызды көрсеткіші болып табылады. Баланың сөздік қоры неғұрлым бай болса, ол өз ойын соғұрлым еркін жеткізе алады. Мектепке дейінгі жастағы балалардың сөздік қорын дамыту үшін заттардың атауын, олардың белгілерін, іс-әрекеттерін білдіретін сөздерді меңгерту қажет. Сонымен қатар жалпылаушы сөздерді, қарама-қарсы мағыналы сөздерді, синонимдерді, салыстыруларды қолдануға үйрету маңызды. Дефектолог сабақ барысында суреттермен жұмыс, дидактикалық ойындар, тақырыптық

әңгімелер, ертегілер мен өлеңдерді пайдалану арқылы баланың сөздік қорын белсенді түрде байыта алады.

Грамматикалық құрылымның қалыптасуы мектепке дейінгі кезеңде ерекше назарды талап етеді. Көптеген балалар сөздерді септеу, жіктеу, көпше түрін қолдану, сөйлемдегі сөздердің орнын дұрыс орналастыру барысында қателіктер жібереді. Мысалы, «мен бардым», «олар ойнайды» сияқты қарапайым грамматикалық үлгілерді дұрыс қолдана алмау баланың сөйлеу тілінің жеткіліксіз дамығанын көрсетеді. Сондықтан дефектолог арнайы жаттығулар арқылы баланы сөйлем құрауға, сөздерді өзара байланыстыруға, қысқа мәтін құрастыруға үйретуі тиіс. Грамматикалық құрылымды дамыту жұмысы міндетті түрде баланың күнделікті өмірімен, ойын әрекетімен және қарым-қатынас жағдайларымен байланысты болуы керек.

Байланыстырып сөйлеуді дамыту – дефектологиялық жұмыстың ең күрделі және маңызды бағыттарының бірі. Байланыстырып сөйлеу дегеніміз – баланың өз ойын жүйелі, логикалық және түсінікті түрде жеткізе алуы. Бұл қабілет әңгіме құрастыру, сурет бойынша сөйлеу, оқиға желісін ретімен баяндау, өз тәжірибесі туралы айту арқылы дамиды. Мысалы, бала суретке қарап, «Бала далада ойнап жүр. Оның қолында доп бар. Ол достарымен бірге ойнады» деген сияқты бірнеше сөйлемнен тұратын шағын әңгіме құрастыра алуы тиіс. Егер бала тек жеке сөздермен немесе толық емес сөйлемдермен жауап берсе, онда байланыстырып сөйлеуді дамытуға бағытталған арнайы жұмыстар қажет.

Мектепке дейінгі жаста сөйлеу тілінің бұзылыстары әртүрлі формада көрінуі мүмкін. Олардың қатарына дыбысты дұрыс айтпау, сөйлеу қарқынының бұзылуы, сөздік қордың аздығы, жалпы сөйлеу тілінің дамымауы, фонематикалық естудің жеткіліксіздігі жатады. Кейбір балалар естіген сөздерді ажырата алмайды, ұқсас дыбыстарды шатастырады немесе ұзақ уақыт бойы сөйлем құра алмайды. Мұндай ерекшеліктерді ерте анықтау өте маңызды. Себебі уақытында басталған түзету жұмысы сөйлеу тіліндегі кемшіліктерді азайтып, баланың мектепке психологиялық және тілдік тұрғыдан дайын болуына ықпал етеді.

Дефектологтың жұмысында ойын технологиялары ерекше орын алады. Мектепке дейінгі жастағы бала үшін ойын – негізгі әрекет түрі. Сондықтан сөйлеу тілін дамыту жұмыстары ойын арқылы ұйымдастырылған кезде ғана нәтижелі болады. Дидактикалық ойындар, рөлдік ойындар, қимылды ойындар, саусақ ойындары және театрландырылған әрекеттер баланың сөйлеуге деген қызығушылығын арттырады. Мысалы, «Кім не істейді?», «Бұл не?», «Сөйлемді аяқта», «Қай дыбыс естіледі?» сияқты ойындар баланың сөздік қорын, грамматикалық құрылымын және фонематикалық қабылдауын дамытуға көмектеседі. Сонымен қатар қуыршақ театры, ертегі кейіпкерлерін сахналау, шағын көріністер қою арқылы балалардың байланыстырып сөйлеуі мен коммуникативтік дағдылары қалыптасады.

Соңғы жылдары дефектолог жұмысында дәстүрлі емес технологияларды пайдалану кеңінен таралуда. Әсіресе мнемотехника, ертегі терапиясы, құм терапиясы, арт-терапия және нейрожаттығулар мектепке дейінгі жастағы балалардың сөйлеу тілін дамытуда тиімді нәтиже береді. Айлин, сіз өз тәжірибеңізде қолданатын мнемотехника мен ертегі элементтері дәл осы бағытта өте пайдалы. Мнемокестелер мен мнемосызбалар арқылы бала сөздерді, сөйлемдерді және оқиға желісін оңай есте сақтайды. Ертегі терапиясы баланың қиялын дамытып қана қоймай, оның сөздік қорын кеңейтеді, эмоциялық жағдайын жақсартады және еркін сөйлеуге ынталандырады. Құммен ойнау кезінде бала заттарды сипаттап, әрекеттерді айтып, өз ойын табиғи түрде жеткізеді. Бұл әсіресе сөйлеуге құлықсыз немесе тұйық балалармен жұмыс барысында тиімді.

Сөйлеу тілін дамытуда ата-анамен бірлескен жұмыс та ерекше маңызға ие. Кейде дефектологтың сабағы аптасына екі-үш рет қана өтеді, ал баланың негізгі уақыты үйде өтеді. Сондықтан ата-аналарға баламен қалай сөйлесу керектігін, қандай ойындар мен жаттығуларды орындауға болатынын түсіндіру қажет. Ата-ана баламен көбірек әңгімелесіп, ертегі оқып, бірге сурет қарап, сұрақтар қойып, жауаптарын толықтыруға көмектескен жағдайда баланың сөйлеу тілі әлдеқайда тез дамиды. Сонымен қатар ата-аналарға баланың әр жетістігін қолдап, оның қателігін сынамай, сабырлы түрде түзету қажеттігі түсіндірілуі тиіс.

Мектепке дейінгі ұйым мен отбасы арасындағы ынтымақтастық баланың сөйлеу тілін дамытуда шешуші рөл атқарады. Егер тәрбиеші, дефектолог және ата-ана бір бағытта жұмыс жасаса, баланың жетістігі әлдеқайда жоғары болады. Мысалы, дефектолог сабақта белгілі бір дыбысты дұрыс айтуға үйретсе, тәрбиеші оны күнделікті әрекет барысында бекітіп, ата-ана үйде қайталауы қажет. Осындай жүйелі жұмыс нәтижесінде бала жаңа дағдыларды тезірек меңгереді.

Осылайша, мектепке дейінгі жастағы балалардың сөйлеу тілін дамыту – күрделі әрі ұзақ мерзімді процесс. Ол баланың жас ерекшелігін, психологиялық жағдайын, жеке мүмкіндіктерін және сөйлеу тіліндегі қиындықтарын ескере отырып ұйымдастырылуы тиіс. Дефектолог жұмысының тиімділігі ойын технологияларын, дәстүрлі емес әдістерді, ата-анамен ынтымақтастықты және баланың белсенді әрекетін үйлестіре білуіне байланысты. Уақытылы және дұрыс ұйымдастырылған түзете-дамыту жұмысы баланың толыққанды қарым-қатынас жасауына, мектепке дайын болуына және тұлғалық дамуына берік негіз қалайды.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Выготский Л.С. Мышление и речь. – М.: Лабиринт, 2008. – 352 с.
2. Левина Р.Е. Основы теории и практики логопедии. – М.: Просвещение, 2009. – 367 с.
3. Жукова Н.С., Мастюкова Е.М., Филичева Т.Б. Логопедия. Преодоление общего недоразвития речи у дошкольников. – Екатеринбург: АРД ЛТД, 2008. – 320 с.
4. Волкова Г.А. Методика обследования нарушений речи у детей. – СПб.: Детство-Пресс, 2010. – 144 с.
5. Филичева Т.Б., Чиркина Г.В. Подготовка к школе детей с общим недоразвитием речи. – М.: Просвещение, 2007. – 224 с.
6. Ткаченко Т.А. Развитие фонематического восприятия у детей дошкольного возраста. – М.: ГНОМ, 2011. – 64 с.
7. Сүлейменова Р.А. Арнайы педагогика негіздері. – Алматы: Эверо, 2015. – 280 б.
8. Айтбаева А.Б. Мектепке дейінгі жастағы балалардың тілін дамыту әдістемесі. – Алматы: Білім, 2016. – 214 б.

РАЗВИТИЕ РЕЧИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Аннотация: в статье рассматриваются особенности развития речи детей дошкольного возраста и основные направления коррекционно-развивающей работы дефектолога. Анализируются вопросы звуковой стороны речи, словарного запаса, грамматического строя и связной речи, а также показана эффективность игровых технологий и нетрадиционных методов обучения. Кроме того, подчеркивается важность совместной работы с родителями.

Ключевые слова: речь, дошкольный возраст, дефектолог, словарный запас, звукопроизношение, связная речь, игровые технологии, мнемотехника, сказкотерапия, работа с родителями.

Қазбекова Зора Қабылдақызы
Бастауыш сынып мұғалімі, педагог-зерттеуші
"Жамбыл жалпы білім беретін мектебі "КММ
Қостанай облысы, Қостанай ауданы

БАСТАУЫШ СЫНЫП МҰҒАЛІМНІҢ КӘСІБИ БІЛІКТІЛІГІ -ЗАМАН ТАЛАБЫ

Мектептегі білім мен тәрбие беру негізі бастауыш сыныптан басталады. Бастауыш сынып мұғалімі -пән мұғалімі ғана мемес, ол бағбан, баланың болашағына бағыт беруші ,бала бойындағы қабілетінің көзін ашушы, қорғанышы деуге болады, Барлық білімнің негізгі бастауышта қаланатынын білеміз, балаға дәл осы кезде білім беріп қалудың маңызы зор. Бастауыш мектеп -баланы оқуға үйрету мен тәрбиелеу ,оның тұлға ретінде өзін-өзі ашуға ,жалпы дамуының қалыптасуына жағдай жасайтын негізгі саты болып табылады. Жалпы адаманың мектептегі білім алу кезеңі және тұтас педагогикалық үрдіс сапалы нәтижеге қол жеткізу үшін, бастауыш сыныптағы оқу- тәрбие үрдісі қазіргі заман талабына сай құрылу қажет.

Мектептегі кез-келген жаңарулар бастауыш мектептен бастау алады. Сондықтан бастауыш сынып мұғаліміне қойылар талап пен жауапкершілікте салмақты. Қазіргі таңдағы мұғалім оқушы үшін , дайын білім көзі ғана болмай, керсінше кіші мектеп оқушыларының танымдық іс-ірекеттерінің ұйымдастырушысы және үйлестірушісі бола білуі қажет. Ол үшін, мұғалім өз бетімен білімін жетілдіре алатын ,шығармашылық, сыни тұрғыдан ойлауы қалыптасқан, қалыптан тыс кәсіби міндеттерін шешуде жаңаша жол табуға дағыдыланған маман болуы қажет. Бастауыш сынып оқушыларының тәрбиесі, оқуы және дамуы жайлы теория мен тәрбие таным мәселесінде қиылысады. Танымдық іс- ірекеттер оқушының білімге деген өте белсенді ақыл-ой әрекеті. Қазіргі балалардың таным белсенділігі мен қызығушылығын қалыптастыру, септігін тигізетін оқытудың инновациялық әдіс-тәсілдерін білім беруде орынды пайдалансақ, ол өзінің сипатын береді:

-оқушының жаттығу жұмысы нәтижесінде деңгейлері көтеріледі;

-пәнге деген қызығушылығы артады;

-оқушының білім деңгейі көтеріледі;

-логикалық ойлау мен шығармашылық іс-әрекеті қалыптасады;

Білім берудің бастауыш сатысы -тұлғаның даму іргетасы ,оқу әрекетін қалыптастыратын жауапты кезең. Бастауыш сыныптағы баланың қабылдау мүмкіндігін ескере отырып ,дамып

жатқан оқытудың жаңа технологияларын тиімді пайдалану ең мағызды іс -болып отыр. Қазіргі күннің талабына сәйкес бастауыш сынып оқушыларының танымдық, шығармашылық қабілетін дамытуда жаңа ақпараттық - компьютерлік технологияны пайдалану оның тиімді әдісін ұсыну өзекті мәселеге айналып отыр.

Жаңа ақпараттық технологияның басты тиімділігі – бұл мұғалімге бастауыштағы оқу үрдісінің құрылымын түбегейлі өзгертуге, оқудағы пән аралық байланысты күшейте отырып, оқушының дүние танымын кеңейтуге және жеке қабілеттерін көре білуге ,оны толық дамытуға жағдай жасайды. Қазіргі таңда мұғалімдердің инновациялық және интерактивті әдістерді сабақ барысында пайдалануы сабақтың сапалы, әрі қызықты өтуіне ықпалын тигізеді. Осы жұмыстың нәтижесінде :

-оқушы ізденімпаз тұлғаға айналады;
-оқушы өз ойын еркін айтады;
-өзге балалардың пікірін тыңдайды;
-бір-бірімен қарым-қатынас жасайды;
-шығармашылық белсенділігі артады;
-мұғаліммен еркін сөйлесіп пікір алмасады;
-өз бетінше шешім қабылдауға үйренеді;

Осы бағытта Жамбыл жалпы білім беретін мектебінде «Бастауыш сынып онкүндігі» жоғары дәрежеде ұйымдастырылып өткізілді. Бұл айтулы шарада мұғалімдер оқушылардың білім деңгейлеріне қарай, ой-өрісін дамыта отырып, жаттығуларды түрлендіріп, тапсырмаларды жаңашыл әдіс - тәсілдерді қолдана отырып жүргізді. Уақыт талабына сай бастауыш сынып мұғалімдері ашық сабақтарын заман талабына сай, әдіс-тәсілдерді пайдаланып ізденіспен, жаупкершілікпен жүзеге асырды. Бастауыш мектеп алдында оқушыға жүйеленіп, дайындалып берген белгілі бір білімді беріп қана қоймай оны жалпы дамыту мақсатында жүргізілді.. Оқушылардың қоршаған ортаға деген көзқарасы мен сүйіспеншілігін қалыптастыру мақсатында да көптеген сыныптан тыс іс-шаралар ұйымдастырылды. «Бұлақ көрсең, көзін аш! деген дана халқымыз .

Жалпы «Жас бала, жаға өркен жайған жасыл ағаш тәрізді» дейді дана халқымыз. Бастауыш сынып мұғалімдерінің оқу мен тәрбие саласындағы міндеті- талабы таудай дарынды жеке тұлғаны жетілдіріп шығару болып табылады. Осы міндетті атқаруда бастауыш сынып мұғалімдері әр тұлғаның өнеге тұтар ақылшысы, пікірлес бапкері болуы шарт.

Бабаева Жулдызай
Бастауыш сынып мұғалімі, педагог сарапшы
Төле би атындағы жалпы білім беретін мектеп
Түркістан облысы, Түркістан қаласы

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ: БАСТАУЫШ СЫНЫПТАҒЫ ТӘЖІРИБЕ МЕН ӘДІСТЕР

Аннотация. Мақалада инклюзивті білім берудің теориялық негіздері мен бастауыш сыныптағы практикалық жүзеге асу ерекшеліктері ғылыми-публицистикалық тұрғыда талданады. Инклюзивті ортаның қалыптасуындағы педагогтың кәсіби құзыреттілігінің маңызы ашылып, әртүрлі білім беру қажеттіліктері бар оқушылармен жұмыс жүргізудің тиімді әдіс-тәсілдері кешенді сипатталады. Мақалада саралап оқыту, жеке білім беру траекториясын құру, ынталандырушы оқу ортасын қалыптастыру, психологиялық қолдау көрсету сияқты тәжірибеде дәлелденген тәсілдер жан-жақты қарастырылады. Сонымен бірге оқу үдерісінде қолданылатын нақты әдістер мен құралдар жүйеленіп, олардың бастауыш сыныптағы тиімділігі мысалдар арқылы негізделеді. Инклюзивті білім беру жағдайында мұғалімнің ұйымдастырушылық, коммуникативтік және әдістемелік қызметінің үйлесімділігі оқушының толыққанды дамуына ықпал ететіні дәлелденеді.

Кілт сөздер: инклюзивті білім беру, бастауыш сынып, саралап оқыту, жеке тәсіл, педагогикалық қолдау, ерекше білім беру қажеттілігі, оқу ортасы, әдіс-тәсілдер, ынталандыру, педагог құзыреттілігі.

Инклюзивті білім беру қазіргі заманғы педагогиканың негізгі бағыттарының бірі ретінде қоғамның гуманистік құндылықтарын айқындайтын маңызды феномен болып табылады, өйткені ол әрбір баланың жеке ерекшеліктеріне қарамастан сапалы білім алу құқығын қамтамасыз етуге бағытталған тұжырымдамалық жүйе ретінде қарастырылады. Бастауыш сынып кезеңі тұлғаның қалыптасуындағы аса маңызды кезең болғандықтан, дәл осы уақытта инклюзивті орта құрудың тиімділігі ерекше мәнге ие болады, себебі баланың өзін-өзі қабылдауы, қоршаған ортамен қарым-қатынасы және оқу мотивациясы осы кезеңде қалыптасады. Инклюзивті білім берудің мәні тек ерекше білім беру қажеттілігі бар балаларды жалпы сыныпқа енгізумен шектелмейді, ол барлық оқушылар үшін тең мүмкіндік туғызатын, психологиялық тұрғыдан қауіпсіз әрі қолайлы білім беру ортасын қалыптастыруды көздейді. Мұндай ортада әрбір оқушының танымдық қабілеттері мен әлеуеті ескеріле отырып, білім беру мазмұны икемді түрде ұйымдастырылады. Бастауыш сынып мұғалімінің кәсіби рөлі осы жағдайда ерекше маңызға ие болады, өйткені ол тек білім беруші ғана емес, сонымен қатар ұйымдастырушы, бағыттаушы және қолдаушы тұлға ретінде әрекет етеді. Инклюзивті тәжірибені жүзеге асыру барысында мұғалім оқушылардың жеке ерекшеліктерін диагностикалауға, олардың оқу қажеттіліктерін анықтауға және соған сәйкес әдістемелік шешімдер қабылдауға міндетті болады. Бұл үдеріс жүйелі талдауды, үздіксіз бақылауды және

рефлексияны талап етеді. Инклюзивті білім беру жағдайында педагогикалық қызметтің тиімділігі мұғалімнің кәсіби даярлығына ғана емес, оның тұлғалық қасиеттеріне де байланысты, өйткені эмпатия, төзімділік және икемділік сияқты сапалар оқу үдерісін табысты ұйымдастыруға ықпал етеді. Осы тұрғыдан алғанда, инклюзивті білім беру тек педагогикалық мәселе емес, ол әлеуметтік және мәдени маңызы бар кешенді құбылыс ретінде қарастырылады.

Бастауыш сыныптағы инклюзивті тәжірибені тиімді ұйымдастыру үшін саралап оқыту әдісі кеңінен қолданылады, өйткені ол оқушылардың білім деңгейі мен танымдық мүмкіндіктерін ескере отырып, оқу тапсырмаларын әртүрлі деңгейде ұсынуға мүмкіндік береді. Саралап оқыту барысында мұғалім бір тақырыпты бірнеше тәсіл арқылы түсіндіреді, бұл әртүрлі қабылдау ерекшеліктері бар оқушыларға материалды меңгеруге қолайлы жағдай жасайды. Мысалы, бір оқушы визуалды материал арқылы жақсы түсінсе, екіншісі практикалық әрекет арқылы ақпаратты тиімді қабылдайды, сондықтан сабақ барысында суреттер, сызбалар, нақты заттар және ойын элементтері қатар қолданылады. Сонымен бірге тапсырмалардың күрделілік деңгейін реттеу арқылы оқушылардың шамадан тыс жүктелуінің алдын алуға болады, бұл олардың оқу мотивациясын сақтауға ықпал етеді. Саралап оқыту әдісін жүзеге асыруда мұғалім әр оқушының жетістігін жеке бағалап, оның алға жылжуын бақылап отырады. Бұл тәсіл оқушылар арасында бәсекелестікті азайтып, өзара қолдау мәдениетін қалыптастыруға мүмкіндік береді. Сонымен қатар топтық жұмыс формасын қолдану арқылы оқушылар бір-біріне көмектесіп, әлеуметтік дағдыларын дамытады. Топтық жұмыс барысында рөлдерді дұрыс бөлу маңызды, өйткені әрбір оқушы өзінің мүмкіндігіне сәйкес әрекет етуі тиіс. Бұл әдіс ерекше білім беру қажеттілігі бар балалардың сыныпқа бейімделуін жеңілдетеді. Оқушылардың жетістігін мадақтау және олардың күш-жігерін бағалау инклюзивті ортада маңызды рөл атқарады. Мұндай тәсілдер оқушылардың өзіне деген сенімін арттырып, оқу үдерісіне белсенді қатысуына ықпал етеді.

Инклюзивті білім беру жағдайында жеке білім беру траекториясын құру маңызды әдістемелік бағыттардың бірі болып табылады, өйткені әрбір оқушының оқу қарқыны мен қабілеті әртүрлі болғандықтан, стандартты бағдарлама барлық балаға бірдей тиімді бола бермейді. Жеке траектория құру барысында мұғалім оқушының бастапқы деңгейін анықтап, оның даму динамикасын ескере отырып, нақты мақсаттар мен міндеттер белгілейді. Бұл үдерісте диагностика, жоспарлау және нәтижені бағалау кезеңдері өзара тығыз байланыста жүзеге асырылады. Оқушының жетістігін жүйелі түрде бақылау арқылы мұғалім оқу жоспарына өзгерістер енгізіп, оны одан әрі жетілдіре алады. Мұндай тәсіл оқушылардың жеке мүмкіндіктерін барынша ашуға мүмкіндік береді. Жеке траектория тек академиялық біліммен шектелмейді, ол сонымен қатар әлеуметтік және эмоционалдық дамуды да қамтиды. Мысалы, кейбір оқушылар үшін қарым-қатынас дағдыларын дамыту негізгі мақсат болуы мүмкін, ал басқалары үшін оқу материалын терең меңгеру маңыздырақ болады. Мұғалім бұл ерекшеліктерді ескере отырып, оқыту әдістерін икемді түрде өзгертіп отырады. Бұл тәсіл оқушылардың өзіндік жауапкершілігін арттырып, олардың оқу үдерісіне белсенді қатысуына ықпал етеді. Жеке білім беру траекториясын тиімді жүзеге асыру үшін ата-аналармен тығыз байланыс орнату қажет, өйткені олар баланың даму ерекшеліктері туралы маңызды ақпарат көзі болып табылады. Осылайша, мұғалім, ата-ана және оқушы арасындағы ынтымақтастық инклюзивті білім берудің табысты жүзеге асуына негіз болады.

Инклюзивті сыныптағы оқу ортасын жобалау барысында педагог тек оқу мазмұнын бейімдеумен шектелмей, білім алушылардың сенсорлық ерекшеліктерін ескере отырып, кеңістікті функционалдық аймақтарға бөлуді де жүйелі түрде жүзеге асыруы тиіс, өйткені кейбір оқушылар үшін артық дыбыс немесе жарық факторлары оқу процесіне кедергі келтіруі мүмкін. Осыған байланысты сынып ішінде тыныш жұмыс аймағын, топтық әрекетке арналған ашық кеңістікті және жеке тапсырмалар орындауға арналған оқшауланған бұрыштарды ұйымдастыру тиімді нәтижелер береді, себебі бұл әртүрлі қажеттіліктері бар оқушыларға өздеріне қолайлы ортада жұмыс істеуге мүмкіндік береді. Мұғалім оқу ортасын ұйымдастыру

кезінде визуалды бағыттаушы элементтерді, атап айтқанда, түстер арқылы белгілеуді, пиктограммаларды және маршруттық көрсеткіштерді қолдана отырып, оқушылардың кеңістікте бағдарлануын жеңілдетеді, бұл әсіресе когнитивтік ерекшеліктері бар балалар үшін маңызды. Оқу құралдарын қолжетімді деңгейде орналастыру да маңызды аспектілердің бірі болып табылады, өйткені бұл оқушылардың өз бетінше әрекет ету дағдысын қалыптастыруға ықпал етеді. Педагог оқу ортасын құру барысында икемді жиһаздарды пайдалану арқылы сынып құрылымын сабақтың мақсатына қарай өзгертіп отыруы қажет, бұл оқыту формаларын әртараптандыруға мүмкіндік береді. Мұндай тәсіл оқушылардың оқу белсенділігін арттырумен қатар, олардың әлеуметтік өзара әрекеттесуін де күшейтеді. Сыныптағы оқу ортасының эстетикалық тартымдылығы да маңызды рөл атқарады, өйткені көркем безендірілген кеңістік оқушылардың эмоционалдық жай-күйіне оң әсер етеді. Мұғалім оқушылардың өз қолымен жасаған жұмыстарын сынып қабырғасына орналастыру арқылы олардың өзіндік құндылық сезімін арттыра алады. Бұл әрекет оқушылардың жетістіктерін жария түрде мойындауға мүмкіндік береді. Нәтижесінде, дұрыс ұйымдастырылған физикалық орта инклюзивті білім берудің тиімділігін арттыратын маңызды факторлардың бірі ретінде көрініс табады.

Инклюзивті оқу ортасын қалыптастыруда цифрлық технологияларды орынды пайдалану педагогикалық үдерісті сапалы жаңа деңгейге көтеруге мүмкіндік береді, өйткені цифрлық құралдар оқушылардың жеке ерекшеліктеріне бейімделген оқу материалдарын ұсынуға жағдай жасайды. Мұғалім интерактивті платформаларды қолдану арқылы тапсырмаларды әртүрлі деңгейде ұсынып, оқушылардың оқу қарқынын реттей алады, бұл олардың жеке мүмкіндіктерін ескеруге мүмкіндік береді. Әсіресе, дыбыстық сүйемелдеу, мәтінді дауыстап оқу және визуалды анимациялар сияқты мүмкіндіктері бар бағдарламалар ерекше білім беру қажеттілігі бар оқушылар үшін тиімді болып табылады. Мұндай құралдар оқушылардың ақпаратты қабылдау арналарының әртүрлілігін қамтамасыз етеді. Сонымен бірге, цифрлық технологиялар кері байланысты жедел ұйымдастыруға мүмкіндік береді, бұл мұғалімге оқушылардың оқу жетістіктерін дер кезінде талдауға жағдай жасайды. Оқушылар үшін де бұл тәсіл өз қателіктерін бірден көруге және түзетуге мүмкіндік береді. Мұғалім цифрлық ресурстарды қолдану барысында олардың мазмұндық сапасына ерекше назар аударуы тиіс, өйткені кез келген құрал педагогикалық мақсатқа сәйкес келуі қажет. Оқу процесінде геймификация элементтерін енгізу оқушылардың қызығушылығын арттырып, олардың белсенділігін күшейтеді. Бұл әсіресе бастауыш сынып оқушылары үшін маңызды, себебі ойын элементтері арқылы олар жаңа білімді жеңіл меңгереді. Цифрлық технологияларды дұрыс қолдану инклюзивті ортаның тиімділігін арттырудың маңызды шарттарының бірі болып табылады.

Қолдау көрсету технологияларын тереңдетіп қолдану барысында мұғалім оқушылардың когнитивтік стратегияларын дамытуға бағытталған арнайы әдістерді енгізуі қажет, өйткені бұл олардың оқу материалын түсіну деңгейін арттыруға ықпал етеді. Мысалы, ақпаратты құрылымдау үшін графикалық ұйымдастырушыларды пайдалану оқушыларға негізгі ойларды жүйелеуге мүмкіндік береді, бұл күрделі ақпаратты меңгеруді жеңілдетеді. Мұғалім оқушыларды өз оқу әрекетін жоспарлауға үйрету арқылы метатанымдық дағдыларын қалыптастырады, бұл олардың өзіндік реттеу қабілетін дамытады. Қолдау көрсету барысында оқушыларға таңдау мүмкіндігін беру де маңызды, өйткені бұл олардың оқу процесіне деген жауапкершілігін арттырады. Мұғалім тапсырмаларды орындау тәсілдерін таңдауға мүмкіндік беру арқылы оқушылардың дербестігін ынталандырады. Бұл тәсіл олардың ішкі мотивациясын күшейтеді. Сонымен бірге, оқу барысында қолданылатын тілдік қолдау да ерекше маңызға ие, себебі кейбір оқушылар үшін күрделі терминдерді түсіну қиындық тудыруы мүмкін. Мұғалім жаңа ұғымдарды қарапайым тілмен түсіндіріп, мысалдар арқылы нақтылайды. Бұл оқушылардың материалды терең меңгеруіне ықпал етеді. Қолдау көрсету технологияларын жүйелі түрде қолдану оқушылардың оқу жетістіктерін тұрақты түрде арттыруға мүмкіндік береді.

Инклюзивті білім беру жағдайында әлеуметтік-эмоционалдық қолдау көрсету оқушылардың тұлғалық дамуына тікелей әсер ететін маңызды факторлардың бірі болып табылады, өйткені эмоционалдық тұрақтылық оқу жетістігінің негізін құрайды. Мұғалім оқушылардың эмоционалдық жағдайын бақылап, олардың психологиялық қажеттіліктерін ескере отырып, қолайлы оқу атмосферасын қалыптастыруы тиіс. Осы мақсатта сыныпта сенімге негізделген қарым-қатынас орнату ерекше маңызды, себебі оқушы өзін қауіпсіз сезінген жағдайда ғана белсенді әрекет етеді. Мұғалім эмоционалдық қолдауды жүзеге асыру барысында рефлексия әдістерін қолдана алады, бұл оқушылардың өз сезімдерін түсінуге және оларды басқаруға үйренуіне ықпал етеді. Сонымен бірге, сынып ішінде қолдау көрсету мәдениетін қалыптастыру да маңызды, өйткені оқушылар бір-біріне көмектесу арқылы әлеуметтік дағдыларын дамытады. Мұғалім оқушылар арасындағы жағымды қарым-қатынасты нығайту үшін ынтымақтастыққа негізделген тапсырмаларды ұйымдастырады. Бұл тәсіл оқушылардың бір-бірін түсінуіне мүмкіндік береді. Оқушылардың жетістіктерін атап өту олардың өзіндік бағасын арттыруға ықпал етеді. Мұғалім әр оқушының жетістігін жеке атап көрсету арқылы олардың мотивациясын күшейтеді. Әлеуметтік-эмоционалдық қолдау инклюзивті білім берудің ажырамас бөлігі болып табылады.

Қорытындылай келе, инклюзивті білім беру жағдайында тиімді оқу ортасын қалыптастыру мен қолдау көрсету технологияларын жүйелі түрде қолдану бастауыш сынып оқушыларының жан-жақты дамуын қамтамасыз ететін негізгі педагогикалық шарттардың бірі болып табылады, өйткені бұл үдеріс әрбір оқушының жеке ерекшеліктерін ескеруге және олардың әлеуетін толық ашуға бағытталған кешенді тәсілді талап етеді. Мұғалімнің кәсіби құзыреттілігі, оқу ортасын ұйымдастырудағы икемділігі және заманауи әдіс-тәсілдерді орынды қолдана білуі инклюзивті тәжірибенің тиімділігін айқындайтын басты факторлар ретінде көрінеді. Оқу процесінде цифрлық технологияларды, саралап оқыту элементтерін және әлеуметтік-эмоционалдық қолдау әдістерін үйлестіре қолдану оқушылардың оқу жетістігін арттырумен қатар, олардың тұлғалық дамуына да оң әсер етеді. Инклюзивті ортада оқушылардың өзара әрекеттесуін дамыту олардың әлеуметтік бейімделуін жеңілдетеді. Мұндай тәсілдер білім беру процесін гуманистік бағытта ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Сонымен бірге, ата-аналармен және мамандармен ынтымақтастық орнату инклюзивті білім берудің сапасын арттыруға ықпал етеді. Бұл өз кезегінде білім беру жүйесінің тиімділігін күшейтеді. Инклюзивті білім беру ұзақ мерзімді және жүйелі жұмысты талап етеді, сондықтан оны жүзеге асыруда ғылыми негізделген әдістерді қолдану маңызды. Педагогикалық тәжірибеде дәлелденген тәсілдерді енгізу оқу сапасын арттыруға мүмкіндік береді. Осылайша, инклюзивті білім беру қазіргі қоғамның маңызды қажеттіліктерінің бірі ретінде өзектілігін сақтайды.

Пайдаланылған әдебиеттер*

1. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі. Инклюзивті білім беруді дамытудың ұлттық моделі. – Астана, 2021.

2. Назарова, Н.М. Инклюзивное образование: проблемы и перспективы / Н.М. Назарова // Коррекционная педагогика: теория и практика. – 2022. – № 4. – С. 5-12.

3. Семаго, Н.Я. Инклюзивное образование как стратегия государственной образовательной политики / Н.Я. Семаго, М.М. Семаго // Вестник образования. – 2021. – № 5. – С. 18-25.

4. 2. Ainscow M. Developing inclusive education systems: What are the levers for change? // Journal of Educational Change. – 2005. – Vol. 6(2). – P. 109–124.

5. 3. Tomlinson C.A. The Differentiated Classroom: Responding to the Needs of All Learners. – Alexandria: ASCD, 2014.

6. 4. Florian L., Black-Hawkins K. Exploring inclusive pedagogy // British Educational Research Journal. – 2011. – Vol. 37(5). – P. 813–828.

Уаисова Акыл Аужановна
Бастауыш сынып мұғалімі, педагог- зерттеуші
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының "Әулиекөл ауданы білім бөлімінің
И.Я. Сьянов атындағы Әулиекөл жалпы білім беретін мектебі" КММ

БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ЗЕРДЕЛІ МАТЕМАТИКАНЫ ОҚЫТУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЛОГИКАЛЫҚ, ТАНЫМДЫҚ ҚАБІЛЕТІН ДАМЫТУ

Аңдатпа

Мақалада бастауыш сыныпта зерделі математиканы оқыту арқылы оқушылардың логикалық және танымдық қабілеттерін дамыту мәселесі қарастырылады. Зерделі тапсырмалардың оқу үдерісіндегі рөлі, оларды қолданудың тиімді әдіс-тәсілдері және практикалық маңызы талданады. Сонымен қатар оқушылардың ойлау қабілетін дамытудағы математикалық тапсырмалардың ықпалы сипатталады.

Түйінді сөздер: зерделі математика, логикалық ойлау, танымдық қабілет, бастауыш білім, әдістеме.

Кіріспе

Қазіргі білім беру жүйесінде оқушылардың тек білімді меңгеруі ғана емес, олардың ойлау қабілеттерін дамыту, логикалық пайымдау дағдыларын қалыптастыру және танымдық белсенділігін арттыру маңызды міндеттердің бірі болып табылады. Әсіресе бастауыш сынып кезеңінде оқушылардың ойлау қабілеті қарқынды дамитындықтан, бұл кезеңде дұрыс ұйымдастырылған оқыту үдерісі олардың болашақтағы оқу жетістіктерінің негізін қалайды.

Математика пәні оқушылардың логикалық ойлауын дамытуда ерекше рөл атқарады. Ал зерделі математика – оқушылардың ойлау әрекетін белсендіретін, логикалық тапсырмалар арқылы олардың танымдық қабілеттерін дамытатын тиімді құралдардың бірі. Сондықтан бастауыш сыныпта зерделі математиканы жүйелі түрде қолдану өзекті мәселелердің бірі болып табылады.

Мақаланың мақсаты – бастауыш сыныпта зерделі математиканы оқыту арқылы оқушылардың логикалық және танымдық қабілеттерін дамыту жолдарын анықтау.

Әдістеме

Зерделі математиканы оқыту оқушылардың белсенді танымдық және ойлау әрекетіне негізделген күрделі педагогикалық үдеріс болып табылады. Бұл бағытта қолданылатын тапсырмалар білім алушыларды тек дайын ақпаратты қабылдауға емес, өздігінен ойлануға, талдауға, салыстыруға, жалпылауға және қорытынды жасауға бағыттайды. Мұндай тәсілдер оқушылардың логикалық ойлауын дамытып қана қоймай, олардың танымдық белсенділігін арттыруға мүмкіндік береді.

Зерделі математиканы оқытуда тиімді әдістердің бірі – проблемалық оқыту. Проблемалық тапсырмалар оқушылардың алдына белгілі бір мәселе қойып, оны шешу үшін түрлі тәсілдерді іздеуге жетелейді. Мұндай тапсырмаларда оқушылар дайын алгоритммен емес, өз ойлау әрекеті арқылы шешім табуға ұмтылады. Бұл олардың шығармашылық ойлау қабілетін дамытып, танымдық қызығушылығын арттырады.

Логикалық есептерді жүйелі қолдану маңызды рөл атқарады. Логикалық есептер оқушылардың ойлау икемділігін дамытып, оларды әртүрлі тәсілдер арқылы шешім табуға үйретеді. Бұл есептер оқушылардың зейінін, есте сақтау қабілетін және аналитикалық ойлауын жетілдіреді. Сонымен бірге оқушылардың стандартты емес жағдайларда дұрыс шешім қабылдау дағдыларын қалыптастырады.

Ойын технологияларын қолдану да зерделі математиканы оқытудың тиімді тәсілдерінің бірі болып табылады. Зерделі ойындар оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, оқу үдерісін тартымды әрі қызықты етеді. Ойын барысында оқушылар белсенді әрекетке түсіп, тапсырмаларды орындауға ынталанады. Бұл олардың эмоционалдық күйіне оң әсер етіп, оқу материалын жеңіл әрі тиімді меңгеруге мүмкіндік береді.

Зерделі математиканы оқытуда топтық жұмыс пен диалогтік оқыту әдістерін қолдану да ерекше маңызға ие. Топтық жұмыс барысында оқушылар бірлесіп әрекет етіп, өзара пікір алмасады, түрлі шешімдерді талқылайды және ортақ қорытындыға келеді. Бұл олардың коммуникативтік дағдыларын дамытып қана қоймай, өз ойын дәлелді түрде жеткізуге және басқалардың пікірін құрметтеуге үйретеді.

Әдістерді кешенді түрде қолдану зерделі математиканы оқыту үдерісінің тиімділігін арттырып, оқушылардың логикалық және танымдық қабілеттерін жан-жақты дамытуға мүмкіндік береді.

Практикада қолдану

Практика барысында зерделі математика элементтері бастауыш сынып сабақтарында жүйелі және мақсатты түрде енгізілді. Сабақ құрылымы оқушылардың белсенді қатысуына негізделіп, әртүрлі логикалық және шығармашылық тапсырмалармен толықтырылды. Оқушыларға логикалық есептер, ребустар, математикалық жұмбақтар және стандартты емес тапсырмалар ұсынылып, олардың ойлау әрекетін дамытуға ерекше назар аударылды.

Сабақ барысында оқушылар тапсырмаларды өздігінен орындауға ұмтылып, түрлі тәсілдерді қолдану арқылы шешім табуға тырысты. Мұғалім бағыттаушы рөл атқарып, оқушылардың ойлау үдерісін қолдап отырды. Бұл оқушылардың өзіне деген сенімділігін арттырып, дербес жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыруға ықпал етті.

Топтық жұмыс барысында оқушылар шағын топтарға бөлініп, берілген тапсырмаларды бірлесіп орындады. Олар өзара пікір алмасып, түрлі шешім нұсқаларын қарастырып, ең тиімдісін таңдауға дағдыланды. Бұл үдеріс оқушылардың коммуникативтік қабілеттерін дамытып, ынтымақтастықта жұмыс істеу дағдыларын қалыптастырды. Мысалы, оқушыларға стандартты емес есептер ұсынылып, оларды шешу үшін әртүрлі тәсілдерді қолдану талап етілді. Оқушылар есептің шешімін табу барысында талдау, салыстыру және қорытынды жасау сияқты ойлау әрекеттерін жүзеге асырды. Бұл олардың логикалық ойлау деңгейінің артуына ықпал етті.

Жүргізілген жұмыстардың нәтижесінде оқушылардың математика пәніне деген қызығушылығы айтарлықтай артқаны байқалды. Олар сабақ барысында белсенділік танытып, тапсырмаларды орындауға ынтамен кірісті. Сонымен қатар оқушылардың логикалық ойлау қабілеті дамып, олардың өздігінен жұмыс істеу дағдылары қалыптасты.

Жалпы алғанда, зерделі математиканы жүйелі қолдану оқушылардың танымдық белсенділігін арттырып, олардың оқу жетістіктерінің сапасын жақсартуға мүмкіндік берді. Бұл тәсіл бастауыш сынып оқушыларының логикалық және танымдық қабілеттерін дамытуда тиімді педагогикалық құрал екендігін көрсетті.

Ұсыныстар

Зерделі математиканы тиімді қолдану үшін тапсырмалар оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес болуы тиіс. Сонымен қатар сабақ барысында түрлі әдіс-тәсілдерді үйлестіріп қолдану қажет.

Оқушылардың белсенді қатысуын қамтамасыз ету және олардың ойлау әрекетін дамыту басты назарда болуы тиіс.

Қорытынды

Қорытындылай келе, бастауыш сыныпта зерделі математиканы оқыту оқушылардың логикалық және танымдық қабілеттерін дамытудың тиімді әрі нәтижелі жолдарының бірі екендігі анықталды. Зерделі тапсырмаларды жүйелі қолдану білім алушылардың ойлау белсенділігін арттырып қана қоймай, олардың талдау, салыстыру, жалпылау және қорытынды жасау дағдыларын қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Зерделі математиканы оқыту барысында оқушылар дайын білімді қабылдаумен шектелмей, оны өздігінен меңгеруге, түрлі тәсілдер арқылы шешім табуға және алған білімін жаңа жағдайларда қолдануға дағдыланады. Бұл өз кезегінде олардың сыни ойлау қабілеттерін дамытып, оқу әрекетіне деген қызығушылығын арттырады. Сонымен қатар оқушылардың өздігінен жұмыс істеу дағдылары қалыптасып, танымдық белсенділігі жоғарылайды.

Жүргізілген тәжірибе нәтижелері зерделі математиканы жүйелі түрде қолдану оқушылардың математика пәніне деген ынтасын арттырып, олардың оқу жетістіктерінің сапасына оң әсер ететіндігін көрсетті. Әсіресе стандартты емес тапсырмалар мен логикалық есептер оқушылардың шығармашылық ойлауын дамытып, күрделі мәселелерді шешу қабілетін жетілдіреді.

Зерделі математиканы оқыту үдерісінде мұғалімнің рөлі ерекше мәнге ие. Мұғалім оқыту үдерісін ұйымдастырушы, бағыттаушы және қолдаушы ретінде оқушылардың белсенді әрекетіне жағдай жасап, олардың ойлау дағдыларын дамытуға бағытталған тиімді әдістерді қолдануы тиіс.

Атап айтқанда зерделі математиканы бастауыш сыныпта жүйелі және мақсатты түрде қолдану оқушылардың жан-жақты дамуына, олардың логикалық және танымдық қабілеттерінің қалыптасуына және білім сапасының артуына негіз болады. Сондықтан бұл бағыттағы әдістемелік жұмыстарды жетілдіру және педагогикалық тәжірибеде кеңінен енгізу қазіргі білім беру жүйесінің маңызды міндеттерінің бірі болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы. – Астана: ҚР Әділет министрлігі, 2007 (өзгерістер мен толықтыруларымен).
2. Выготский, Л.С. Педагогическая психология. – Москва: Педагогика-Пресс, 1991.
3. Пиаже, Ж. Психология интеллекта. – Санкт-Петербург: Питер, 2003.
4. OECD. Education Policy Outlook 2015: Making Reforms Happen. – Paris: OECD Publishing, 2015.
5. OECD. PISA 2018 Results (Volume I): What Students Know and Can Do. – Paris: OECD Publishing, 2019.
6. Құсайынов, А.К. Білім беру сапасын басқару негіздері. – Алматы: Рауан, 2013.

Бакирова Салима Машираповна
Директордың ғылыми-әдістемелік жұмысы жөніндегі орынбасары
Т. Тәжібаев атындағы №47 мектеп-гимназиясы
Шымкент қаласы

ЖАҢА ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ЕНГІЗУ ЖӘНЕ АДАПТАЦИЯЛАУ

(педагогтердің кәсіби құзіреттілігін арттыруға бағытталған әдістемелік құрал)

Аңдатпа

Қазіргі білім беру жүйесінде педагогтердің кәсіби құзіреттілігін дамытуда жаңа педагогикалық технологияларды тиімді енгізу мен оларды оқу үдерісіне бейімдеу маңызды рөл атқарады. Бұл әдістемелік құралда педагогикалық технологиялардың мәні, оларды енгізу кезеңдері мен адаптациялау жолдары қарастырылады. Сонымен қатар педагогтердің кәсіби дамуын қамтамасыз ететін әдіс-тәсілдер мен тәжірибелік ұсыныстар ұсынылады. Әдістемелік құрал білім беру ұйымдарында инновациялық үдерісті жүйелі ұйымдастыруға және оқыту сапасын арттыруға бағытталған.

Түйінді сөздер: педагогикалық технология, инновация, кәсіби құзіреттілік, адаптация, әдістемелік жұмыс, оқыту сапасы.

Кіріспе

Бүгінгі таңда білім беру жүйесі қарқынды өзгерістер кезеңін бастан өткеруде. Цифрландыру, жаһандану және білім беру мазмұнының жаңаруы педагогтерге жаңа талаптар қоюда. Осыған байланысты мұғалім тек білім беруші ғана емес, сонымен қатар жаңашыл, зерттеуші және технологияларды тиімді қолданушы маман болуы тиіс.

Жаңа педагогикалық технологияларды енгізу – білім сапасын арттырудың негізгі бағыттарының бірі. Алайда кез келген технологияны механикалық түрде қолдану жеткіліксіз. Оны білім беру ортасына, оқушылардың ерекшеліктеріне және педагогтің кәсіби деңгейіне бейімдеу қажет.

Әдістемелік құралдың мақсаты – педагогтерге жаңа технологияларды тиімді енгізу және адаптациялау жолдарын көрсету арқылы олардың кәсіби құзіреттілігін арттыру.

Міндеттері:

– жаңа педагогикалық технологиялардың мазмұнын ашу
– оларды енгізудің тиімді жолдарын сипаттау
– технологияларды адаптациялау ерекшеліктерін түсіндіру
– педагогтерге практикалық ұсыныстар беру

Әдістеме

Жаңа педагогикалық технологияларды енгізу – білім беру үдерісін жаңартуға бағытталған күрделі әрі жүйелі үдеріс болып табылады. Бұл үдеріс педагогтердің кәсіби құзіреттілігін арттырумен қатар, оқыту сапасын жақсартуға және білім алушылардың танымдық белсенділігін дамытуға ықпал етеді.

Ең алдымен, диагностикалық кезеңде педагогтердің кәсіби деңгейі, олардың әдістемелік қажеттіліктері мен кездесетін қиындықтары жан-жақты зерттеледі. Бұл мақсатта сауалнама жүргізу, сабақтарға қатысу, оқу жетістіктерін талдау сияқты әдістер қолданылады. Аталған деректер педагогтердің нақты сұраныстарын анықтауға және әдістемелік жұмысты тиімді жоспарлауға негіз болады.

Келесі кезеңде алынған мәліметтерге сүйене отырып, әдістемелік жұмысты жоспарлау жүзеге асырылады. Жоспар педагогтердің кәсіби қажеттіліктерін ескере отырып құрылады және білім беру ұйымының даму стратегиясымен үйлестіріледі. Бұл кезеңде әдістемелік іс-шаралардың мазмұны, формалары мен күтілетін нәтижелері айқындалады.

Жаңа педагогикалық технологияларды енгізу кезеңінде теориялық білім мен практикалық әрекет ұштасады. Педагогтерге заманауи оқыту әдістерін меңгерту мақсатында семинарлар, коучингтер, шеберлік сыныптары және тәжірибе алмасу алаңдары ұйымдастырылады.

Адаптация кезеңі енгізілген технологияларды нақты оқу үдерісіне бейімдеумен сипатталады. Педагогтер жаңа әдістерді өз пәнінің ерекшелігіне, оқушылардың жас және жеке ерекшеліктеріне сәйкес түрлендіріп қолданады.

Жүргізілген жұмыстың тиімділігін анықтау мақсатында мониторинг және талдау кезеңі жүзеге асырылады. Сабақтарға қатысу, білім алушылардың оқу жетістіктерін салыстыру, кері байланыс жинау арқылы әдістемелік жұмыстың нәтижелері бағаланады. Алынған мәліметтер негізінде анықталған кемшіліктер түзетіліп, әдістемелік қызметтің мазмұны жетілдіріледі.

Жаңа педагогикалық технологияларға сын тұрғысынан ойлау, жобалық оқыту, саралап оқыту, цифрлық білім беру технологиялары және ойын технологиялары жатады. Аталған технологияларды тиімді енгізу мен бейімдеу педагогтердің кәсіби дамуын қамтамасыз етіп қана қоймай, білім беру үдерісінің сапасын арттыруға мүмкіндік береді.

Практикада қолдану

Білім беру ұйымдарында жаңа педагогикалық технологияларды енгізу тәжірибесі педагогтердің кәсіби деңгейін көтеруге және оқу-тәрбие үдерісінің тиімділігін арттыруға елеулі ықпал етеді. Практикалық кезеңде әдістемелік жұмыстар жүйелі түрде ұйымдастырылып, мұғалімдердің инновациялық тәсілдерді меңгеруіне және оларды оқу үдерісінде нәтижелі қолдануына қолайлы жағдай жасалды.

Алдымен пән мұғалімдері арасында тәжірибе бөлісу мәдениеті қалыптастырылды. Осы бағытта әдістемелік бірлестіктердің қызметі белсенді жүргізіліп, педагогтер арасында кәсіби өзара әрекеттестік пен ынтымақтастық нығайды. Мұғалімдер өз сабақтарында қолданған тиімді әдістерін ұсынып, әріптестеріне әдістемелік тұрғыда қолдау көрсетті. Сонымен қатар ашық сабақтар, коучингтер мен шеберлік сабақтары тұрақты өткізіліп, олардың аясында заманауи технологияларды қолданудың нақты тәжірибелері көрсетілді.

Практикалық қызмет барысында цифрлық білім беру ресурстарын пайдалану да маңызды бағыттардың бірі болды. Атап айтқанда, Kundelik, BilimLand сияқты платформалар оқу үдерісіне енгізіліп, олар арқылы оқу материалдарын жеткізу, тапсырмаларды орындау және білім алушылардың жетістіктерін бақылау мүмкіндіктері кеңейді. Бұл оқу үдерісінің сапасын арттырып қана қоймай, педагогтердің цифрлық сауаттылығын дамытуға да оң әсерін тигізді.

Жаңа педагогикалық технологияларды қолдану барысында сабақ құрылымы жаңартылып, оқушының белсенді оқу әрекетіне басымдық берілді. Сабақтарда топтық жұмыс, зерттеу тапсырмалары, проблемалық жағдаяттар және интерактивті әдістер кеңінен қолданылды. Сонымен бірге критериалды бағалау жүйесі негізінде білім алушылардың жетістіктері нақты әрі әділ бағаланып, тиімді кері байланыс ұйымдастырылды.

Адаптация кезеңінде педагогтер жаңа технологияларды өз пәндерінің мазмұнына сәйкес икемдеп, оқыту әдістерін жетілдіруге бағытталған шығармашылық жұмыстар жүргізді. Олар оқушылардың жас ерекшеліктері мен білім деңгейін ескере отырып, оқыту тәсілдерін түрлендіріп қолданды.

Жүргізілген практикалық жұмыстардың нәтижесінде білім беру үдерісінде айтарлықтай оң өзгерістер орын алды. Сабақтардың сапасы жақсарып, мазмұны жаңартылды. Оқушылардың оқу процесіне деген қызығушылығы артып, олардың белсенділігі күшейді, сондай-ақ өздігінен білім алу дағдылары қалыптаса бастады. Сонымен қатар білім алушылардың оқу жетістіктерінің өсуі байқалып, білім сапасының тұрақты даму үрдісі қалыптасты.

Қорытынды

Қорытындылай келе, жаңа педагогикалық технологияларды енгізу және оларды оқу үдерісіне тиімді бейімдеу педагогтердің кәсіби құзіреттілігін дамытудың маңызды құралдарының бірі болып табылады. Бұл үдеріс білім беру сапасын арттыруға бағытталған жүйелі әрі мақсатты қызмет ретінде қарастырылып, қазіргі білім беру талаптарына толық жауап береді.

Жаңа технологияларды енгізудің нәтижелілігі оны ғылыми негізде жоспарлау, тиімді ұйымдастыру және тұрақты мониторинг жүргізу арқылы қамтамасыз етіледі. Әсіресе педагогтердің инновациялық қызметке дайындығы, олардың шығармашылық белсенділігі, кәсіби икемділігі мен үздіксіз дамуға ұмтылысы білім беру сапасының негізгі көрсеткіштерінің бірі ретінде айқындалады. Осы тұрғыда педагогтің тек білім беруші емес, сонымен қатар зерттеуші, жаңашыл және рефлексивті тұлға ретінде қалыптасуы маңызды мәнге ие.

Заманауи педагогикалық технологияларды тиімді қолдану білім алушылардың танымдық қызығушылығын арттырып қана қоймай, олардың өздігінен білім алу, ақпаратты саралау, сыни тұрғыдан ойлау және оны өмірлік жағдаяттарда қолдану дағдыларын қалыптастырады. Өз кезегінде білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға, олардың шығармашылық қабілеттерін жетілдіруге және жеке тұлға ретінде қалыптасуына ықпал етеді.

Жаңа технологияларды енгізу білім беру үдерісінің мазмұны мен құрылымын жаңартып, оқыту әдістерінің тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді. Педагогикалық үдерісте оқушының белсенді рөлі күшейіп, білім беру нәтижелерінің сапалық көрсеткіштері жақсарады. Бұл білім беру ұйымында жаңашылдыққа негізделген, ынтымақтастық пен шығармашылыққа бағытталған орта қалыптастыруға жағдай жасайды.

Пайдаланылған деректер тізімі

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы. – Астана: ҚР Әділет министрлігі, 2007 (өзгерістер мен толықтыруларымен).

2. Селевко, Г.К. *Современные образовательные технологии*. – Москва: Народное образование, 1998.

3. Шамова, Т.И., Давыденко, Т.М., Шибанова, Г.Н. *Управление образовательными системами*. – Москва: Академия, 2002.

4. Құсайынов, А.К. *Білім беру сапасын басқару негіздері*. – Алматы: Рауан, 2013.

5. OECD. *Education Policy Outlook 2015: Making Reforms Happen*. – Paris: OECD Publishing, 2015.

Алимбаева Айнур Мадалиевна
Бастауыш сынып мұғалімі, педагог-зерттеуші
№79 жалпы орта білім беретін мектебі
Шымкент қаласы

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫН ҚАЗАҚ ТІЛІ ПӘНІНЕН ГРАММАТИКАСЫН ДАМЫТУ АВТОРЛЫҚ БАҒДАРЛАМА

Түсінік хат

Тіл қашанда ұлт мәдениетінің, өнер-білімнің ұлы қаруы, алтын тұғыры саналатындықтан, қазақ тілі мен әдебиетінің келешек көкжиектері білім беру ұйымдарының қазіргі таңдағы оқытылу жайынан бастау алады. Осы тұрғыдан алғанда курс оқушының талабын ұштап, шығармашылық, тұлғалық шарықтауына мүмкіндік береді, интелектуалдық деңгейін биіктетеді. Қазақ тілінен жүргізілетін практикалық жұмыстарға қойылатын талап ерекше. Практикалық сабақта әр оқушының белгілі тақырыптардан өзінше жұмыс жасауына мән беріледі. Бұл оқушының қабілетін дамытады, белгілі тақырыптардан терең теориялық білім алып, оны іс жүзінде қолдануға дағдыландырады. Сонымен қатар оқушының білімді шала түсінген тұстарын практика жүзінде нақтылауда атқаратын қызметі зор.

Бағдарлама 34 сағатқа құрылған. Оқушыларды теориялық алған білімдерін пайдалана отырып, сөйлемдегі сөздерді дұрыс байланыстырып сөйлеуге үйрету үшін. 4 сыныпқа арналған бағдарламаға сәйкес сабақ жоспарларында жаттығулар ұсынылады.

Бағдарламада берілген жаттығуларды іріктеу кезінде оқушылардың жас ерекшеліктерін ескерумен бірге, олардың танымдық және шығармашылық қабілеттерін арттыру мақсатында грамматикалық тапсырмаларды мүмкіндігінше түрлендіріп беру жағына көңіл бөлінді. Сондай-ақ, түрлі жағдаяттарға байланысты диалогтар, басталған сөйлемді аяқтау, берілген тірек сөздерді пайдалана отырып мәтін жазу, ойлау белсенділіктерін шыңдайтын қисынды сұрақтар берілді. Оқушылардың қабілетіне қарай деңгейлік тапсырмалар да ұсынылған. Оқушылар қандай да бір деңгейдегі тапсырмаларды өздері таңдайды. Тапсырмаларды қарапайымнан күрделіге қарай кезең-кезеңімен орындау міндетті емес. Оқушы тапсырманы өзінің орындау мүмкіндігіне қарай таңдауға ерікті. Ұсынып отырған бағдарламамыз мұғалімдер қауымына арналған.

Өзектілігі: Тіл дамыту сабақтарын сапалы әрі түрлендіріп өткізу оқушы тілін ұштай түсетіні ақиқат. «Қазақ тілі грамматикасы» курсы оқушылардың білім деңгейін арттырып қана қоймай, мәтінді оқып, түсініп, сұрақтарға жауап беріп, мәтінді мазмұндап, негізгі ойын анықтап, мәтіндегі сөйлемдердің мағынасын сақтай отырып басқаша құрастыру, толықтыру, таратып жазу және бұдан да күрделі тапсырмалар оқушылардың шығармашылық (креативті) ойын дамытатыны анық.

Мақсаты: Оқушының жас ерекшелігін ескере отырып қазақ тілінен түрлі логикалық тапсырмалар беру арқылы, білімнің беріктігін қамтамасыз ету, баланың шығармашылық қабілетін дамыту, интелектуалдық деңгейін арттыру, қазақ тілінде еркін сөйлеуге үйрету.

Міндеттері:

1. Оқушылардың ойлау қабілеттерін дамыту және бағдарламалық білім, білік дағдыларын қалыптастыру, мазмұнын тереңдету;

2. Оқушының пәнге деген тұрақты қызығушылығын тудыру.

3.Оқу материалдары арқылы ана тілін жетік меңгерген ұлтжанды тұлға қалыптастыру.

Күтілетін нәтиже: Қазақ тілінде мәтін, жаттығуларды орындай отырып, сөз байлықтары мен сөздік қорлары, сөйлеу тілдері дамиды. Ауызша және жазбаша қазақ тілінің қызметі ерекшеліктерін айқындай алады. Қоғамда өмір сүруге қабілетті азамат және патриоттық сезімдері қалыптасады.

Оқушылар ақпараттық-коммуникациялық технологияларды меңгеріп үйренеді, функционалдық сауаттылығы дамиды.

Оқушылардың дайындық деңгейіне қойылатын талаптар:

Лексика және грамматика саласында тілдік білімдерін меңгеруі тиіс:

- сөздің мағыналарын айыра біледі, оларды сөйлеу тілінде еркін қолданады;
- өз бетімен оқи білуі, түсінуі және түрлі мәтіндерді талдай білуі тиіс. Қажетті ақпаратты ала білуі және оқығандарына баға бере білуі тиіс:
- оқыған мәтіндеріне сапалық жағынан талдау жасайды.
- сөздердің синонимдік, антонимдік, омонимдік сипатын таңдап қолданады;
- қазақ тілінде монолог, диалог түрінде пікірлеседі.

Қысқа мерзімді сабақ жоспары
Уақытыңды үнемдей біл (сабақтың тақырыбы)

Курс атауы:	«ҚАЗАҚ ТІЛІ ГРАММАТИКАСЫ»			
Педагогтің Т.А.Ә				
Кңгні:				
Сынып: 4	**Қатысушылар саны:**		**Қатыспағанд ар саны:**	
Сабақтың тақырыбы:	Отбасым менің - тірегім			
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	Шығармашылық тапсырмаларды орындауға дағдыландыру арқылы ана тілінде дұрыс сөйлеуге, жазуға үйрету.			
Сабақтың мақсаты:	Қазақ тілінде грамматикалық тапсырмаларды орындауға үйрету, диалог құру, мәтінді, сөйлемді талдау жолын меңгерту.			
Сабақтың барысы				
Сабақ кезеңдері	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Сабақ басы	Психологиялық ахуал – Балалар, айналамызда көңіл-күйі көтеріңкі, жақсы адамдардың болғанын бәріміз ұнатамыз. Ендеше қол ұстасып, бір-бірімізге жақсы көңіл-күй мен саулық тілейік. Кел, балалар, күлейік! Күлкіменен түлейік! Күлкі- көңіл ажары ! Күліп өмір сүрейік! *Қызығушылықты ояту:* 1. Жаман іске ақыл кәп керек, Жас адамға үлгі көп керек. 2. Баланың бас ұстазы отбасы.Отбасы - балаға сыншы.	Психологиялық ахуалға берілген өлеңді дауыстап айтып, тілді жаттықтыру және жаңа сабаққа назар аудару.	Отшашу арқылы бірбірін бағалау. 	Жұмыс дәптері Суреттер Карточкалар Презентация

Сабақ ортасы **Сабақ соңы**	**Тыңдалым** **Мәтінді тыңдаңыз, мәтінге ат қойып, тапсырмаларын орындаңыз.** Отбасы – адам үшін ең жақын әлеуметтік орта. Отбасы белгілі дәстүрлердің, жағымды өнегелердің мұралар мен салтдәстүрлердің сақтаушысы. Отбасында бала алғаш рет өмірмен, қоршаған ортамен танысып, мінез-құлық нормаларын игереді. Отбасы баланың азамат болып өсуінің негізі болып табылады.Отбасының басты қызметі баланы тәрбиелеу. Отбасы тәрбиесі – бұл жалпы тәрбиенің ең басты бөлігі. Ата-ана және отбасы мүшелері жас нәресте дүниеге келген күннен бастап, оның өміріне қамқорлық жасап, болашағын жоспарлайды және саналы азамат болып өсуі үшін қажет жағдай жасайды. Бұған баланың қажеттігін толық қанағаттандыру, оны дене және ой еңбегіне үйрету, күн тәртібін дұрыс реттеуге , салауатты өмір сүруге, адал болуға тәрбиелеу, жақсылықты үйретуге, жамандықтан жиренуге үйрету, бойында жастайынан мәдени құндылықтар мен адамгершілік қасиеттерді қалыптастыру жатады. Айтылым 1-тапсырма. Берілген түйін сөздердің мағынасын аш: отбасы, отау, отағасы, отау иесі, қара шаңырақ, отбасы берекесі. Мысалы: Отау – жаңадан тұрмыс құрып, енші алып бөлінген ұлдың үйі, отау үй; 2-тапсырма. Досыңмен сұхбаттас. - «Қасиетті қара шаңырақ» деген сөздің мағынасы қандай ? - Қазақ халқының дастарханға отыру мәдениеті қалай? -«Қара шаңырақ иесі» деген ұғым нені білдіреді? 3- тапсырма. Шеберлігіңді шыңда! Туыстық атауларды сәйкестендір. Ана әкесінің әкесі әже өзінен жасы кіші ер адам әке бір атадан өрбіген туыстас адамдар аға аталас ағайын жұрт іні жасы өзінен үлкен ер адам бауыр отағасы жамағайын әкесінің шешесі ата перзент сүйген әйел (шеше) ұзатылған қыздан туған бала әйелінің әпке-сіңілілерінің күйеуі. Қарындас қайын інінің әйелі бажа ер адамдардан жасы кіші әйел ажын жиен абысын туысқан адамдардың қыздарынан туған бала бөле қайын ағаның әйелі төркін тұрмысқа шыққан қыздардың ата-ана, ел-жұрты жиеншар жиеннен туған бала. **Жазылым** *3-жаттығу*. Мына сөздерді тәуелде: қамқоршы, отбасы *4-жаттығу*. 1. «Көмек» сөзіне бес жолды өлең құрастыр. *5-жаттығу*. Өздеріңнің отбасыларың туралы шағын әңгіме жазыңдар.	Оқушылар сұраққа жауап береді, жұмысты берілген түріне қарай орындайды		

	Қорытынды Бүгін сабақта отбасы туралы мәтінді оқып, тапсырмалар орындадық. **Рефлексия** 		Бас бармақ арқылы өзін-өзі бағалау. **«Мадақтау»**	

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Ш.К.Бектұров «Қазақ тілі»
2. ҚР «Білім туралы Заңы».
3. Мемлекеттік жалпыға міндетті білім стандарты
4. Еуропалық стандарт негізінде қазақ тілін деңгейлеп оқыту бағдарламасы - 2013.
5. Қ. Абинова «Қазақ тілінен дидиактикалық материалдар» (орыс мектебінің 5-7 сыныптарына әдістемелік құрал) Алматы 1996 жыл.
6. «Қазақ тілі мен әдебиеттік оқу пәні бойынша әдістемелік нұсқаулық» Тусупбекова А.М. Қарағанды- 2013 жыл.
7. Қазақ тілі мен әдебиеті Бәйшешек. I,II бөлім. 7-сынып Ф.Ш. Оразбаева, Ж.Т. Дәулетбекова, Р.С. Рахметова, А.Қ. Рауандина, Б.Қ. Мукеева .
8. Тіл ұстарту мәтіндері. 3-4 сынып Ж.Адамбаева Алматы «Рауан»1997
9. Қазақ тілі. 4- сынып оқулықтары. Алматы «Рауан» 1993
10. Білім беру бағдарламалары орталығы. НЗМ. Қазақ тілі – 4-сынып Кіріктірілген білім беру бағдарламасы бойынша оқу-әдістемелік құрал (Т 1) Астана-2020

Адилова Альвира Жанболаткызы
Математика пәні мұғалімі
Дихан тірек мектебі (ресурстық орталық)
Жамбыл облысы, Байзақ ауданы

САБАҚТА ЖӘНЕ СЫНЫПТАН ТЫС УАҚЫТТА ҚОЛДАНЫЛАТЫН ФУНКЦИОНАЛДЫҚ ТАПСЫРМАЛАР

Кіріспе

Қазіргі білім беру жүйесі оқушылардың тек білім алуымен ғана шектелмей, оларды өмірге дайындауды, яғни алған білімдерін практикада қолдана білуге үйретуді мақсат етеді. Осы мақсатқа жетудің бірден-бір жолы – функционалдық тапсырмаларды тиімді ұйымдастыру.

Функционалдық тапсырмалардың маңызы

Функционалдық тапсырмалардың бірнеше маңызды артықшылықтары бар:

- **Білімді практикамен байланыстыру:** Оқушылар теориялық білімдерін нақты жағдайларда қолдана алады.
- **Шығармашылықты дамыту:** Функционалдық тапсырмалар оқушылардан стандартты емес шешімдерді табуды талап етеді.
- **Сыни тұрғысынан ойлауды қалыптастыру:** Оқушылар ақпаратты талдап, бағалап, қорытынды жасай алады.
- **Командалық жұмыс дағдыларын дамыту:** Көптеген функционалдық тапсырмалар командада жұмыс істеуді талап етеді.
- **Мотивацияны арттыру:** Оқушылар өздерінің жасаған жұмыстарының нәтижесін көріп, шабыт алады.

Негізгі бөлім

Функционалдық тапсырмаларды ұйымдастырудың кезеңдері

Функционалдық тапсырмаларды тиімді ұйымдастыру үшін бірнеше кезеңнен тұратын жүйелі тәсіл қажет:

1. **Мақсатты анықтау:** Тапсырманың мақсаты оқу бағдарламасына сәйкес келуі керек және оқушылардың қандай дағдыларды меңгеруіне бағытталуы тиіс.
2. **Тапсырманың түрін таңдау:** Функционалдық тапсырмалардың әртүрлі түрлері бар, мысалы, жобалар, зерттеулер, рөлдік ойындар, пікірталастар және т.б.
3. **Тапсырманың мазмұнын әзірлеу:** Тапсырманың мазмұны оқушылардың жас ерекшеліктеріне және білім деңгейіне сәйкес болуы керек.
4. **Бағалау критерийлерін анықтау:** Оқушылардың жұмысын бағалау үшін нақты және түсінікті критерийлер болуы керек.

5. **Ресурстарды дайындау:** Оқушыларға тапсырманы орындау үшін қажетті ресурстарды (ақпарат, материалдар, құралдар) ұсыну керек.

6. **Тапсырманы орындау процесін ұйымдастыру:** Оқушыларға тапсырманы орындау үшін жеткілікті уақыт берілуі керек және оларға қажет болған жағдайда көмек көрсетілуі керек.

7. **Нәтижелерді талқылау:** Тапсырма орындалғаннан кейін оқушылардың жұмыстарын талқылап, олардың жетістіктерін атап өтіп, қателіктерін түзету керек.

Сабақта функционалдық тапсырмаларды ұйымдастыру

Сабақта функционалдық тапсырмаларды ұйымдастырудың бірнеше тәсілі бар:

- **Проблемалық жағдайлар тудыру:** Оқушыларға нақты өмірде кездесетін проблемалық жағдайларды ұсынып, оларды шешуді сұрау.
- **Жобалық жұмыстарды ұйымдастыру:** Оқушылар өздерінің қызығушылықтарына сәйкес жобаларды таңдап, оларды орындау барысында зерттеу жүргізіп, нәтижелерін ұсынады.
- **Рөлдік ойындарды ұйымдастыру:** Оқушылар әртүрлі рөлдерді сомдап, нақты жағдайларды модельдейді.
- **Пікірталастарды ұйымдастыру:** Оқушылар әртүрлі көзқарастарды талқылап, өз пікірлерін дәлелдейді.

Сыныптан тыс жұмыстарда функционалдық тапсырмаларды ұйымдастыру

Сыныптан тыс жұмыстарда функционалдық тапсырмаларды ұйымдастырудың мүмкіндіктері кеңірек:

- **Экскурсиялар мен саяхаттар ұйымдастыру:** Оқушылар нақты нысандармен танысып, өздерінің білімдерін кеңейтеді.
- **Зерттеу жобаларын ұйымдастыру:** Оқушылар өздерін қызықтырған тақырыптар бойынша зерттеу жүргізіп, нәтижелерін конференцияларда ұсынады.
- **Волонтерлік жұмыстарды ұйымдастыру:** Оқушылар қоғамға пайдалы істерге қатысып, әлеуметтік жауапкершілікті сезінеді.
- **Клубтар мен үйірмелер ұйымдастыру:** Оқушылар өздерінің қызығушылықтарына сәйкес клубтар мен үйірмелерге қатысып, қосымша білім алады.

Функционалдық тапсырмаларды бағалау

Функционалдық тапсырмаларды бағалау кезінде тек нәтижені ғана емес, сонымен қатар процесті де ескеру қажет. Бағалау критерийлері нақты, түсінікті және оқушыларға алдын ала белгілі болуы керек. Бағалаудың әртүрлі түрлерін қолдануға болады, мысалы, өзара бағалау, өзін-өзі бағалау және мұғалімнің бағалауы.

Мысалдар

Төменде әртүрлі пәндер бойынша функционалдық тапсырмалардың мысалдары келтірілген:

- **Математика:** Отбасылық бюджетті жоспарлау, үйдің жобасын жасау, дүкендегі жеңілдіктерді есептеу.
- **Тіл:** Эссе жазу, хат жазу, презентация жасау, пікірталасқа қатысу.
- **Жаратылыстану:** Өсімдіктерді өсіру, ауа райын бақылау, экологиялық проблемаларды зерттеу.
- **Тарих:** Тарихи оқиғаны зерттеу, тарихи тұлғаның рөлін сомдау, мұражайға экскурсия ұйымдастыру.

Ұсыныстар

1. Сабақта функционалдық тапсырмаларды өмірмен байланыстыра отырып, жүйелі түрде қолдану.
2. Тапсырмаларды оқушылардың жас ерекшелігі мен білім деңгейіне сай саралап беру.
3. Топтық және жұптық жұмыстар арқылы оқушылардың коммуникативтік дағдыларын дамыту.

4. Сыныптан тыс жұмыстарда жобалық және шығармашылық тапсырмаларды кеңінен қолдану.

5. Мұғалімдер арасында тәжірибе алмасу мақсатында функционалдық тапсырмалар жасап қолдануды қалыптастыру.

Қорытынды

Қорытындылай келе, сабақта және сыныптан тыс жұмыстарда функционалдық тапсырмаларды тиімді ұйымдастыру – оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытудың маңызды шарты. Функционалдық тапсырмаларды тиімді ұйымдастыру оқушылардың білімдерін практикалық тұрғыда қолдануға, шығармашылық қабілеттерін дамытуға және командада жұмыс істеу дағдыларын дамытады.Мұндай тапсырмалар білім сапасын арттырып қана қоймай, оқушыны өмірге бейім, бәсекеге қабілетті тұлға ретінде қалыптастырады.

Сондықтан функционалдық тапсырмаларды жүйелі түрде қолдану – қазіргі заман мұғалімінің негізгі міндеттерінің бірі. Функционалдық тапсырмаларды жүйелі түрде қолдану арқылы мұғалім оқушының танымдық белсенділігін арттырып, шығармашылық қабілетін дамыта алады. Нәтижесінде білімді, өз ойын еркін жеткізе алатын, бәсекеге қабілетті тұлға қалыптасады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасында орта білім мазмұнын жаңарту аясында функционалдық сауаттылықты дамыту тұжырымдамасы. – Астана, 2012.

2. Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы. Функционалдық сауаттылықты дамытуға арналған әдістемелік ұсынымдар. – Астана, 2016.

3. Сейтқазы Н. Қазіргі сабақтағы тиімді әдіс-тәсілдер. – Алматы: Рауан, 2019.

Утебалиев Мади Магжанович
Дене шынықтыру пән аға оқытушысы
Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті
БҚО, Орал қаласы

ДЕНЕ ШЫННЫҚТЫРУ ЖӘНЕ БІЗ

Кіріспе

Қазіргі заманда дене белсенділігі адамның күнделікті өмірінің ажырамас бөлігі болуы тиіс. Технологияның дамуы, автоматтандыру және отырықшы өмір салты адамдардың қозғалыс белсенділігін айтарлықтай төмендетті. Соның салдарынан артық салмақ, жүрек-қан тамырлары аурулары, күйзеліс сияқты мәселелер көбейіп отыр. Осындай жағдайда дене шынықтырудың маңызы арта түседі. Дегенмен, бұл процессте кездесетін қиыншылықтар көп жағдайда адамдардың тұрақты түрде жаттығу жасауына кедергі келтіреді.

1. Физикалық қиыншылықтар

Дене шынықтырудағы ең алғашқы және жиі кездесетін қиындықтардың бірі – физикалық қиыншылықтар. Әсіресе, жаттығуды жаңадан бастаған адамдар үшін бұл үлкен сынақ болуы мүмкін.

Шаршау және төзімділіктің төмендігі

Жаттығу кезінде тез шаршау – қалыпты құбылыс. Бірақ кейбір адамдар үшін бұл мотивацияның төмендеуіне әкеледі. Төзімділіктің аз болуы жаттығуларды ұзақ уақыт бойы орындауға мүмкіндік бермейді.

Бұлшықет ауырсынуы

Жаттығудан кейінгі бұлшықет ауырсынуы (DOMS) көптеген адамдарға таныс. Бұл – бұлшықеттердің жаңа жүктемеге бейімделуінің белгісі. Алайда ауырсыну кейде жаттығуды жалғастыруға кедергі келтіреді.

Жарақат алу қаупі

Дұрыс техника сақталмаса немесе шамадан тыс жүктеме түсірілсе, жарақат алу ықтималдығы жоғары болады. Бұл дене шынықтыруға деген қызығушылықты төмендетуі мүмкін.

2. Психологиялық қиыншылықтар

Психологиялық факторлар дене шынықтырудағы табыстың маңызды бөлігі болып табылады.

Мотивацияның жетіспеуі

Көптеген адамдар жаттығуды бастап, бірақ оны жалғастыруға мотивация таппайды. Бірнеше күн немесе аптадан кейін қызығушылық жоғалады.

Жалқаулық

Жалқаулық – ең үлкен кедергілердің бірі. Әсіресе, ұзақ жұмыс күнінен кейін спортпен айналысуға күш табу қиын.

Өзіне сенімсіздік

Кейбір адамдар өздерінің физикалық қабілеттеріне сенбейді. Бұл оларды спорт залға барудан немесе көпшілік алдында жаттығу жасаудан тежейді.

3. Ұйымдастырушылық қиыншылықтар

Дене шынықтыруды жүйелі түрде жүргізу үшін дұрыс жоспарлау қажет.

Уақыттың жетіспеуі

Қазіргі адамдардың өмірі өте қарбалас. Жұмыс, оқу, отбасы сияқты міндеттер жаттығуға уақыт қалдырмайды.

Қолайлы орынның болмауы

Барлық адамдарда спорт залға бару мүмкіндігі жоқ. Кейбір аймақтарда инфрақұрылым жеткіліксіз болуы мүмкін.

Құрал-жабдықтардың жетіспеуі

Кейбір жаттығулар арнайы құралдарды қажет етеді. Олардың болмауы жаттығу түрлерін шектейді.

4. Әлеуметтік қиыншылықтар

Әлеуметтік орта да дене шынықтыруға үлкен әсер етеді.

Қолдаудың болмауы

Егер жақын адамдар спортты қолдамаса, адамның мотивациясы төмендеуі мүмкін.

Қоғамдық қысым

Кейбір адамдар басқалардың пікірінен қорқып, жаттығу жасаудан бас тартады.

5. Білім мен тәжірибенің жетіспеуі

Дене шынықтыруды тиімді жүргізу үшін белгілі бір білім қажет.

Дұрыс техника

Жаттығуларды дұрыс орындамау жарақатқа әкелуі мүмкін.

Жоспардың болмауы

Көп адамдар жаттығуды жоспарсыз жасайды. Бұл нәтиженің болмауына әкеледі.

6. Қиыншылықтарды жеңу жолдары

Біртіндеп бастау

Алғашқы кезде жеңіл жаттығулардан бастап, біртіндеп жүктемені арттыру қажет.

Нақты мақсат қою

Мақсат нақты және қолжетімді болуы тиіс. Мысалы, аптасына 3 рет жаттығу жасау.

Мотивацияны арттыру

Өзіңізге ұнайтын спорт түрін таңдау мотивацияны арттырады.

Уақытты дұрыс жоспарлау

Күн тәртібіне жаттығуды енгізу маңызды.

Қолдау табу

Достармен бірге жаттығу немесе жаттықтырушының көмегіне жүгіну тиімді.

7. Дене шынықтырудың маңызы

Қиыншылықтарға қарамастан, дене шынықтырудың пайдасы өте көп:

Денсаулықты нығайтады

Күйзелісті азайтады

Энергия деңгейін арттырады

Өмір сапасын жақсартады

Қорытынды

Дене шынықтырудағы қиыншылықтар – қалыпты құбылыс. Әр адам бұл жолда түрлі кедергілерге кездеседі. Ең бастысы – сол қиындықтарды жеңуге деген ниет пен табандылық. Жүйелі жаттығу, дұрыс жоспарлау және мотивация арқылы кез келген адам дене шынықтыруда табысқа жете алады. Денсаулық – ең үлкен байлық, сондықтан оған уақыт пен күш жұмсау әрқашан өз нәтижесін береді.

Журналдың құрылтайшысы және иесі:
«BAYANDY» жеке кәсіпкерлігіне қарасты «KEMENGER» ғылыми-әдістемелік орталығы.

Журнал 2025 жылдың желтоқсан айынан бастап жарық көруде.
Басылым 1 айда 4 рет шығады.
Журнал Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігінің Ақпарат комитеті 2025 жылғы 22 қыркүйектегі Мерзімді баспасөз басылымын, ақпараттық агенттікті және желілік басылымды есепке қоюы туралы куәлігі № KZ44VPY00129896 берілген.

Құрметті оқырмандар мен авторлар!
Журналда жарияланған материалдар редакцияның көзқарасын білдірмейді.
Фактілер мен мәліметтердің анықтығына, сондай-ақ стилистикалық қателерге авторлар жауапты.
Журналға шыққан материалдарды редакцияның келісімінсіз көшіріп басуға болмайды.
Редакция материалдарды қабылдамауға құқылы.

Мекенжайы:
100012, Қарағанды қ.,
Н. Назарбаев даңғ., 19.
E-mail: kemengerustaz.kz@mail.ru
Инстаграм: kemengerustaz.kz
Сайт: kemenger-ustaz.kz
WhatsApp +77009700098
+77711812303
Басуға 30.03.2026 ж. қол қойылды.

Пішім 60*90 1/8
ш.б.т. - 26. RISO басылым.
Таралымы - 50 дана.

«BAYANDY» жеке кәсіпкерлігіне қарасты «KEMENGER» ғылыми-әдістемелік орталығының полиграфиялық қызметтер бөлімінде басылып шығарылды.

Учредитель и собственник журнала:
Научно-методический центр «KEMENGER», относящийся к индивидуальному предпринимателю «BAYANDY».

Журнал издается с декабря 2025 года.

Периодичность выпуска — 4 раза в месяц.
Журнал выдан комитетом информации Министерства культуры и информации Республики Казахстан
№ KZ44VPY00129896 о постановке на учет периодического печатного издания, информационного агентства и сетевого издания от 22 сентября 2025 года.

Уважаемые читатели и авторы!
Опубликованные в журнале материалы не отражают точку зрения редакции.
Ответственность за достоверность фактов и сведений в публикациях, а также за стилистическиеошибки несут авторы.
Перепечатка материалов, опубликованных в журнале, допускается только с согласия редакции. Редакция оставляет за собой право отклонять материалы.

Наш адрес:
100012, г. Караганда,
пр. Н. Назарбаева, 19.
E-mail: kemengerustaz.kz@mail.ru
Инстаграм: kemengerustaz.kz
Сайт: kemenger-ustaz.kz
WhatsApp +77009700098
+77711812303
Подписано в печать 30.03.2026 г.

Формат 60*90 1/8
усл.печ.л. - 26. Печать RISO.
Тираж - 50 экз.

Отпечатано в полиграфическом отделе НМЦ «KEMENGER» ИП «BAYANDY».

ӘДІСТЕМЕ ӘЛЕМІ ЖУРНАЛЫ

Ахмет Байтұрсынов

Ыбырай Алтынсарин

Мектептің жаны – мұғалім. Мұғалім қандай болса, мектеп сондай болмақшы. Яғни, мұғалім білімді болса, ол мектептен балалар көбірек білім алып шықпақшы. Солай болған соң, ең әуелі мектепке керегі – білімді, педагогика, методикадан хабардар, жақсы оқыта білетін мұғалім.

Мен үшін жақсы мұғалім бәрінен де артық, өйткені мұғалім — мектептің жүрегі.

Жай мұғалім хабарлайды,
Жақсы мұғалім түсіндіреді,
Керемет мұғалім көрсетеді.
Ұлы мұғалім шабыттандырады.

ҰСТАЗДЫҚ — ЖАНҒА ЖАРЫҚ, БОЛАШАҚҚА БАҒЫТ БЕРЕТІН ӨНЕР!

QR-кодты сканерлеу арқылы бізбен тікелей байланысқа шыға аласыз.
Вы можете связаться с нами напрямую, отсканировав QR-код.